

บทที่ ๓

ลักษณะการบริหารการศาลต่างประเทศของไทยในสมัยมีกระทรวงพาณิชย์

ก. ประวัติการจัดตั้งกระทรวงพาณิชย์

ตั้งแต่ได้เคยกล่าวไว้ในบทที่ ๒ แล้วว่า ใน พ.ศ. ๒๔๓๕ ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงตั้งกระทรวงเกษกรและพาณิชย์การขึ้น อันเป็นก้าวแรกของการบริหารการศาลต่างประเทศของทางราชการตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินแบบใหม่ แต่ในครั้งนั้นงานเกษกรกับงานพาณิชย์ยังคงรวมอยู่ในกระทรวงเดียวกัน

สำหรับหน่วยงานที่เป็นคนกำเนิดของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบันนั้น ได้แกกรมสถิติพยากรณ์^{๑๒} ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ในสังกัดกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาพระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ และต่อมาได้ถูกยกฐานะขึ้นเป็นกระทรวง เรียกว่ากระทรวงพาณิชย์เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๖๓ ใน พ.ศ. ๒๔๖๔ กระทรวงพาณิชย์ได้ถูกยุบไปรวมกับกระทรวงคมนาคม กลายเป็นกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ แล้ว กระทรวงเกษตรราชการกับกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้ถูกยุบรวมกันเป็นกระทรวงเกษตรพาณิชย์การ ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวงและกรม พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้เปลี่ยนชื่อกระทรวงเกษตร - พณิชย์การเป็นกระทรวงเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ กระทรวงเศรษฐกิจเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงการเศรษฐกิจ และได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงเศรษฐกิจอีกใน พ.ศ. ๒๔๘๕ และในครั้งล่าสุดนี้ จากผลของการปฏิวัติเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ คณะปฏิวัติได้มีประกาศฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ให้เปลี่ยน

^{๑๒} สำนักวิจัย สถาบันสถิติพัฒนาบริหารศาสตร์, การจัดส่วนราชการ ๒๕๑๒. (พระนคร : โรงพิมพ์สหกรณ์ขายส่งแห่งประเทศไทย จำกัดสินไช้, ๒๕๑๒) หน้า ๓๗๓

ชื่อกระทรวงเศรษฐกิจ เป็นกระทรวงพาณิชย์ โดยมีผลเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ เป็นต้นมา ดังนั้น ถ้าหากจะนับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๓ ซึ่งถือเป็นวันสถาปนา กระทรวงพาณิชย์เป็นคนมาแล้ว กระทรวงพาณิชย์จึงมีอายุจนถึงบัดนี้ได้ ๕๒ ปีแล้ว

ข. อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการ ของกระทรวงพาณิชย์

การที่จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการ ของกระทรวงพาณิชย์นั้น ผู้เขียนเห็นว่า มีความจำเป็นมากที่จะต้องบรรยายถึงอำนาจหน้าที่ทั้งหมดของกระทรวงพาณิชย์ คือจะไม่กล่าวเฉพาะแต่การบริหารการค้าต่างประเทศเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ในด้านอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ด้วย ทั้งนี้เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่าขอเสนอเหตุผลนี้อาจจะเป็นประโยชน์บางอย่างไม่มากนักในแง่บรรดาผู้ที่มีความสนใจทั้งหลาย ส่วนการบรรยายถึงการแบ่งส่วนราชการ ของกระทรวงพาณิชย์นั้น ผู้เขียนจะกล่าวถึงการแบ่งส่วนราชการทุกส่วนอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น ในหัวข้อนี้ แต่จะได้กล่าวถึงการแบ่งส่วนราชการของหน่วยงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศอย่างละเอียดในหัวข้อต่อ ๆ ไป

(๑) อำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์(กระทรวงเศรษฐกิจเดิม) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ.๒๕๐๒ มาตรา ๒๕ เกี่ยวกับการ เศรษฐกิจ การพาณิชย์ รวมตลอดทั้งการซื้อขาย แลกเปลี่ยนขนส่งสินค้า ควบคุมและส่งเสริมการค้า

ราชการในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ตามที่ได้รับอำนาจจากตัวบทกฎหมาย และหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ระบุไว้ในรายงานของกระทรวงพาณิชย์ประจำปี ๒๕๑๕ ประกอบด้วยกิจการสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าภายในประเทศ การค้าต่างประเทศ การควบคุมการค้า การจัดระเบียบสถาบันการค้า การควบคุมสินค้า การทะเบียนการค้าและการบัญชีธุรกิจ การส่งเสริมการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ การศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า การอบรมการค้า การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดเกี่ยวกับกิจการแต่ละอย่างได้ ดังต่อไปนี้.—

๑. การค้าในประเทศ ราชการของกระทรวงพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าในประเทศ ได้แก่ การส่งเสริม การควบคุม และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าภายในประเทศ โดย

๑.๑ การรักษาระดับราคาสินค้าให้แก่มูลผลิต เพื่อช่วยให้ผู้ผลิตสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมสามารถจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ในราคาที่เหมาะสม กระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมมือกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าที่ตลาดต้องการให้มีปริมาณเพียงพอ และคุณภาพดี ถ้าปรากฏว่าสินค้าที่สำคัญ ๆ ชนิดใดผู้ผลิตขายได้ราคาต่ำเกินควร ก็เข้าช่วยรับซื้อสินค้าเพื่อรักษาระดับราคาและป้องกันมิให้ผู้ผลิตถูกการกดราคารับซื้อโดยคนกลาง

๑.๒ การรักษาระดับราคาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพให้แก่ผู้บริโภค กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการให้ราคาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชนมีเสถียรภาพ ด้วยการป้องกันแก้ไขมิให้สินค้าดังกล่าวมีราคาสูงเกินควรหรือเกิดขาดแคลนและห้ามหรือจำกัดการส่งสินค้าที่ยังผลิตได้ไม่เพียงพอในภายในประเทศไปยังต่างประเทศ

๑.๓ การจัดระเบียบตลาดการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้จัดระเบียบการค้าในการค้า เพื่อประโยชน์แก่มูลผลิตผู้บริโภคและผู้ประกอบการ โดยจัดให้ผู้ผลิตมีตลาดจำหน่ายสินค้า เช่น จัดให้มีตลาดกลางไข่ ตลาดกลางผักและผลไม้ ควบคุมกิจการคลังสินค้า และช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าให้แก่มูลผลิต ช่วยให้เป็นการจำหน่ายแจกสินค้าไปยังท้องที่ที่มีความขาดแคลน และควบคุมการขนย้ายสินค้าเพื่อสงวนไว้ให้มีเพียงพอแก่ความต้องการของท้องที่ในกรณีจำเป็น

๒. การค้าต่างประเทศ ราชการของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศก็มีลักษณะอย่างเดียวกันกับการค้าในประเทศ คือ การส่งเสริม การควบคุม และการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ โดย

๒.๑ การส่งเสริมสินค้าส่งออก สินค้าออกเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งรายได้ของประเทศและมีความสำคัญต่อผู้ผลิต กระทรวงพาณิชย์ได้ศึกษาวิจัยภาวะสินค้าออกที่สำคัญและอย่างใดโดยใกล้ชิด ทั้งในด้านการปริมาณและต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายและราคาส่งออก คุณภาพของสินค้าและอุปสรรคในการส่งออก เพื่อประกอบการพิจารณาหาวิธีส่งเสริมสินค้าแต่ละอย่าง

ให้มีการส่งออกมากขึ้น ทั้งในปริมาณและในราคาที่เหมาะสม กิจตามศึกษาภาวะของตลาดต่างประเทศแต่ละแห่งโดยใกล้ชิด เกี่ยวกับความต้องการสินค้าที่ส่งออกไปจำหน่าย การแข่งขันระหว่างสินค้าไทยกับสินค้าของประเทศอื่น ระบบและวิธีการค้าปลีกค้าส่ง การควบคุมการนำสินค้าเข้า และการส่งสินค้าออก การควบคุมปริวรรตต่างประเทศ ภาวะการค้าและดุลการค้ากับประเทศไทย เพื่อหาทางจำหน่ายสินค้าเกษตรกรรม และสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้มากขึ้น ขจัดอุปสรรคในการส่งสินค้าออก จัดระบบการส่งสินค้าออกให้เหมาะสมเพื่อให้การค้าดำเนินไปโดยราบรื่น เจรจาทำข้อตกลงขายสินค้ากับบางประเทศ เช่น การทำข้อตกลง ขยายชาวโพลีไธปน และสาธารณรัฐจีน ทำสัญญาขายข้าวให้แก่รัฐบาลต่างประเทศ สำหรับการเจรจาให้มีการทำข้อตกลงขายข้าวโพลีและข้าวฟ่างให้ญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีน นอกจากนี้จะสามารถจัดการแก่งแย่งขายสัตว์ราคากันเองแล้ว ยังทำให้สามารถจำหน่ายข้าวโพลีได้ในราคาที่เหมาะสมด้วย นอกจากนี้ยังได้ขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ส่งคณะผู้แทนการค้าเดินทางไปเจรจาและหาตลาดสินค้าในต่างประเทศ เจรจากับคณะผู้แทนการค้าต่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย จัดแสดงสินค้าและตั้งศูนย์แสดงสินค้าเพื่อเผยแพร่สินค้าในต่างประเทศ

๒.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์ คือ จะต้องพยายามรักษาตลาดต่างประเทศให้มั่นคง และขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในด้านคุณภาพ ได้เร่งรัดกวดขันการรักษาคูณภาพและมาตรฐานของสินค้าออก เพื่อส่งเสริมความนิยมสินค้าไทยในต่างประเทศ นอกจากนี้เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพและความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้ากับประเทศต่าง ๆ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเพื่อหาทางขยายตลาดต่างประเทศของสินค้าไทยให้กว้างขวางออกไป ได้มีการทำข้อตกลงทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ อาทิ กับประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐจีน ออสเตรเลีย อินเดีย คานาดา มัลกาเรีย ภูมาเนียบ และสหภาพโซเวียต

๒.๓ การแก้ไขดุลการค้า เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานับเป็นเวลากว่า ๒๐ ปีแล้ว กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการเพิ่มปริมาณสินค้าออกให้มากขึ้นและลดการนำสินค้าเข้าให้ลดลง

๒.๓.๑ การเพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าออกให้มากขึ้น มาตรการนี้เป็น
 การแก้ปัญหาที่ตรงเป้าที่สุด เพราะ เป็นการเพิ่มรายได้ของผู้ผลิต รายได้ของประเทศ และ
 นอกจากการส่งเสริมสินค้าออกที่มีการส่งออกอยู่แล้วเป็นประจำ ใ้หาทางเพิ่มชนิดสินค้าออก
 ใหม่ ๆ ขึ้นอีก ทั้งสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรม โดยส่งเสริมการส่งออกไปยัง
 ตลาดต่างประเทศที่กำลังมีความต้องการ ปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้ราคาดี
 ลดต้นทุนการผลิต และการส่งออก เพื่อให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันกับสินค้าของประเทศ
 อื่น จักระบบการส่งออกเพื่อป้องกันการแข่งขันกันขายตัดราคาสินค้าในตลาดต่างประเทศ
 ป้องกันและดงโหมงผู้ส่งออกที่ทำให้สินค้าไทยและผู้ส่งออกของไทยต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง

๒.๓.๒ การลดการนำสินค้าเข้าในอณยลง แมว่าการส่งสินค้าออกจะเป็น
 มาตรการที่สำคัญในการแก้ไขการขาดดุลการค้าของประเทศไทยก็ตาม แต่เนื่องจากสินค้า
 ออกที่สำคัญ ๆ ของประเทศไทยเป็นสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งไม่อาจเพิ่มปริมาณได้มากนักใน
 ระยะเวลาอันสั้น จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการลดการนำสินค้าเข้ามาประกอบกันด้วย โดยวิธี
 ส่งเสริมอุตสาหกรรมทดแทนสินค้าเข้า ซึ่งในปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สามารถผลิต
 สินค้าที่มีคุณภาพและราคาไม่แพ้สินค้าต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และเพื่อส่งเสริมการใช้
 สินค้าที่ผลิตในประเทศ กระทรวงพาณิชย์ได้จัดแสดงสินค้าไทยเพื่อให้ประชาชนทราบว่าสินค้า
 ที่ผลิตได้ในประเทศมีอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้ผลิตได้มีโอกาสโฆษณาเผยแพร่ และจำหน่ายสินค้า
 ของตน และทางราชการก็ได้สนับสนุนให้สวนราชการและรัฐวิสาหกิจใช้ของไทย นอกจากนี้
 นี้ในกรณีจำเป็นและสมควรนอกจากทางราชการจะใช้มาตรการทางการคลังและการเงินแล้ว
 กระทรวงพาณิชย์ยังได้ควบคุมการนำสินค้าเข้าซึ่งนอกจากจะลดการนำสินค้าเข้าและส่งเสริม
 การผลิตภายในประเทศแล้ว ยังอาจสร้างอำนาจการต่อรองในการเจรจากับต่างประเทศ
 ได้ด้วย นอกจากนี้ยังได้พยายามแก้ไขมูลค่าของสินค้าออกและสินค้าเข้าที่แตกต่างกัน อันเป็น
 เหตุให้ดุลการค้าของประเทศขาดดุลด้วยการส่งเสริมให้มีการเอาประกันกับสินค้าเข้ากับ
 บริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันภัยในประเทศ แทนที่จะประกันกับบริษัทประกันภัยของต่างประเทศ
 และยังช่วยเหลือให้เรือไทยมีส่วนในการขนส่งสินค้าออกและสินค้าเข้า แทนที่จะใช้เรือ
 ต่างประเทศทั้งหมดอีกด้วย

๓. การควบคุมการค้า

๓.๑ การควบคุมการค้าภายในประเทศ

๓.๑.๑ การควบคุมกิจการประกันภัย ปัจจุบันนี้มีบริษัทประกันภัยซึ่งอยู่ในความควบคุมของกระทรวงพาณิชย์ ๒๐ บริษัท โดยแยกเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการประกันวินาศภัย ๔๔ บริษัท ประกอบกิจการประกันชีวิต ๕ บริษัท และประกอบกิจการประกันชีวิตและวินาศภัยในบริษัทเดียวกัน ๒ บริษัท ในจำนวน ๒๐ บริษัทนี้ เป็นบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศ ๕๐ บริษัท เป็นบริษัทสาขาของบริษัทประกันภัยในต่างประเทศ ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัยในประเทศ ๑๐ บริษัท บริษัทประกันภัยทั้ง ๒๐ บริษัท ได้วางหลักทรัพย์สินประกันในการประกอบธุรกิจประกันภัยไว้กับนายทะเบียนรวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๑๕ ล้านบาทเศษ กระทรวงพาณิชย์ได้ตรวจสอบควบคุมบริษัทประกันภัยให้การดำเนินกิจการของบริษัทเป็นไปตามกฎหมาย และป้องกันมิให้กระทำการอันอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน ในด้านการส่งเสริมกิจการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนสมาคมประกันวินาศภัย และสมาคมประกันชีวิต เพื่อปรับปรุงและส่งเสริมกิจการประกันภัยให้เจริญก้าวหน้าและเป็นที่เชื่อถือของประชาชน

๓.๑.๒ การควบคุมการทำบัญชีธุรกิจและการสอบบัญชี กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.๒๔๘๒ โดยตรวจตราควบคุมให้ผู้ประกอบธุรกิจทำบัญชีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ รวมทั้งการประทับตราบัญชีและการเก็บรักษาบัญชี ในด้านการสอบบัญชี ผู้ประกอบอาชีพสอบบัญชีจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งกระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่เป็นผู้รักษาการ และจะต้องเฝ้าการสอบของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีด้วย ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้สอบบัญชีจะต้องรักษามารยาทและปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดไว้

๓.๑.๓ การควบคุมกิจการคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่ควบคุมการประกอบกิจการคลังสินค้าตามเงื่อนไขควบคุมกิจการคลังสินค้า โดยออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการคลังสินค้า ตรวจสอบกิจการที่ดำเนินงานอยู่ในรอบปี เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการคลังสินค้าปฏิบัติตามเงื่อนไขการควบคุมกิจการคลังสินค้าตามกฎหมาย รวมทั้งตรวจสอบบัญชีกำไร

ขาดทุน และงบดุลของบริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการคลังสินค้า พิจารณาเรื่อง
ราวหลักฐานและเอกสาร ของบริษัทจำกัดที่มาขออนุญาตประกอบกิจการคลังสินค้า และส่ง
พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบกิจการและบัญชีของคลังสินค้าด้วย

๓.๑.๔ การจัดระเบียบสถาบันการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่
ควบคุมสมาคมการค้าและหอการค้าตามพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ.๒๕๐๘ และ
พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ.๒๕๐๘ โดยพิจารณาการขออนุญาตจัดตั้งสมาคมการค้าและ
หอการค้า ตรวจสอบข้อบังคับ และสอบสวนฐานะและความประพฤติของผู้เริ่มก่อการตลอดจน
หลักฐานอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ควบคุมการค้าเนืองงานของสมาคมการค้าและ
หอการค้าที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง เช่น การขอจดทะเบียนตั้งกรรมการ สอบสวนฐานะและความ
ประพฤติกของกรรมการ ตรวจสอบรายงานประจำปี งบดุล บัญชี และพิจารณาการขอแก้ไข
เปลี่ยนแปลงข้อบังคับ เป็นต้น

๓.๑.๕ การควบคุมการสำรอน้ำมันเชื้อเพลิงและคุณภาพ กระทรวงพาณิชย์
มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๐๘ โดยเป็นผู้ออกใบ
อนุญาตให้เป็นผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง และ บังคับให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอน้ำมันเชื้อเพลิง
ไวตามชนิด ปริมาณ และ อัตราที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์กำหนดและควบคุมผู้ค้าน้ำมัน
มิให้กลั่นหรือจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงต่ำกว่าคุณภาพที่ทางราชการกำหนดด้วย

๓.๑.๖ การควบคุมสินค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ
ควบคุมสินค้าโภคภัณฑ์หรือเครื่องอุปโภคบริโภคเมื่อมีความจำเป็น เพื่อรักษาประโยชน์และ
ระงับความเดือดร้อนของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของ
ประเทศตามพระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ.๒๔๘๕ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภค
บริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พ.ศ.๒๔๘๘ และพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไร
เกินควร พ.ศ.๒๔๘๐ ส่วนสินค้าขาเข้าก็มีอำนาจหน้าที่ควบคุมในทำนองเดียวกันโดยอาศัยอำนาจ
ตามพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ.๒๔๘๘ และพระราชบัญญัติการค้าข้าว
พ.ศ.๒๔๘๘ กับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒ การควบคุมการค้าต่างประเทศ

๓.๒.๑ การควบคุมการส่งออกสินค้าออก กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจควบคุมการส่งออกสินค้าออกได้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พ.ศ.๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าออก พ.ศ.๒๕๐๓ เพื่อสงวนสินค้าไว้ภายในประเทศ เพื่อป้องกันการขาดแคลน เพื่อควบคุมมาตรฐานคุณภาพของสินค้าออก เพื่อจัดระเบียบการส่งออกให้เป็นไปควยก็ หรือเพื่อปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศ และเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและการรักษาความมั่นคงของประเทศ

๓.๒.๒ การควบคุมการนำสินค้าเข้า การควบคุมการนำสินค้าเข้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจที่จะควบคุมได้ทำนองเดียวกันกับการควบคุมการส่งออก เพื่อประโยชน์สาธารณชน เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมและการผลิตสินค้าในประเทศ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนความมั่นคงของประเทศและเพื่อรักษาสุขภาพของประชาชน

๔. การทะเบียนการค้าและการบัญชีธุรกิจ

๔.๑ การรับจดทะเบียน ก่อตั้งและควบคุมทางหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท ในการรับจดทะเบียนการก่อตั้งและควบคุมทางหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ทางหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดให้ปฏิบัติตามกฎหมายและให้บริการแก่ประชาชนในการตรวจและคัดสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียน เพื่อให้รู้ฐานะของทางหุ้นส่วนบริษัทในการติดต่อดำเนินธุรกิจต่าง ๆ

๔.๒ การรับจดทะเบียนพาณิชย์ การรับจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๔๕ เป็นหน้าที่ราชการอีกอย่างหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องจดทะเบียนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเริ่มประกอบธุรกิจ ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ที่ผู้ประกอบธุรกิจมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ในกรณีผู้ประกอบธุรกิจมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ และเปิดสำนักงานสาขาในประเทศไทยจะต้องจดทะเบียนพาณิชย์ ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์แห่งท้องที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานสาขาใหญ่ หลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนพาณิชย์จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สำนักงานกลางทะเบียน

พาณิชย์ตั้งอยู่ที่กองทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า และมีสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ตั้งอยู่ใน
ท้องที่ต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร

๔.๓ การรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า
จะต้องจดทะเบียนเครื่องหมายของตนไว้ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๔๙๕
กับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงจะมีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าของตนแต่ผู้เดียว การขอจ
ทะเบียนเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะขอจดด้วยตนเอง หรือจะมอบให้
ตัวแทนค้าเนิการก็ได้ ในกรณีผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีสำนักงานอยู่ในต่างประเทศ
จะต้องมีสถานติดต่อได้ในประเทศไทย และมีหนังสือแต่งตั้งตัวแทนซึ่งมีการรับรองถูกต้อง
ตามกฎหมายของประเทศที่ผู้ขอมีภูมิลำเนา นอกจากนี้หนังสือมอบอำนาจและเอกสารต่าง ๆ
ที่ยื่นค่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยจะต้องมีคำแปลเป็นภาษาไทย การจ
ทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยจะต้องขอจด ณ กองสิทธิบัตรและเครื่องหมาย
การค้า กรมทะเบียนการค้า โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้

๔.๔ การควบคุมการทำ การสั่ง การขาย และการซ่อมเครื่องซึ่งดวงวัด การ
ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการทำ การสั่ง การขาย และการซ่อมเครื่องซึ่ง ดวง วัด ที่ใช้ในการ
พาณิชย์ทุกประเภท จะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้า สินค้าเครื่องซึ่ง
เครื่องดวง เครื่องวัด ที่ทำขึ้นภายในประเทศ หรือสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ หรือซ่อมแซม
ขึ้นใหม่ จะต้องส่งให้สำนักงานกลาง มาตรา ซึ่ง ดวง วัด ซึ่งอยู่ที่กองซึ่งดวงวัด
กรมทะเบียนการค้า หรือส่งให้สำนักงานสาขา ซึ่ง ดวง วัด ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ
เพื่อตรวจสอบให้คำรับรองให้เป็นไปตามกฎหมาย การขาย เครื่องซึ่งดวงวัด ที่ไม่มีคำ
รับรองของเจ้าหน้าที่ย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พ.ศ. ๒๔๖๖ นอกจากนี้
นี้ ทางราชการได้ส่งนายตรวจมาตราซึ่งดวงวัดออกไปตรวจสอบการใช้เครื่องซึ่ง ดวง วัด
ในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักรอยู่เป็นประจำ

๕. การส่งเสริมการค้า การส่งเสริมการค้าภายในประเทศและการส่งเสริม
การค้าต่างประเทศ เป็นราชการสำคัญที่อยู่ในหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งดำเนินการ
โดยทางกรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ และกรมพาณิชย์สัมพันธ์

๕.๑ การส่งเสริมการค้าของคนไทย เนื่องด้วยการค้าส่วนใหญ่ในประเทศตกอยู่ในมือของคนต่างดาว เพื่อต้องการทำให้มาอยู่ในมือของคนไทย กระทรวงพาณิชย์จึงได้ดำเนินการช่วยเหลือร้านค้าของคนไทย โดยให้กรมการค้าภายในรับจดทะเบียนไว้เป็นร้านในความสงเคราะห์ และส่งเสริมกิจการของบริษัทจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งเป็นบริษัทการค้าของคนไทยในต่างจังหวัด ซึ่งทางราชการได้เข้าร่วมทุนกับประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ จัดตั้งขึ้นให้ดำเนินการให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งได้จัดให้บริษัทจังหวัดประสานงานกับองค์กรและบริษัทที่ทางราชการร่วมทุน ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงพาณิชย์ เพื่อดำเนินการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ การส่งเสริมการค้าของคนไทยกระทำโดยวิธีจัดหาสินค้าที่สำคัญ ๆ มาขายส่งให้ และจัดตั้งเงินทุนให้ร้านค้าของคนไทยและบริษัทจังหวัดออกไปขยายกิจการค้า โดยใหญ่ในระยะยาวและคอกเบี้ยต่ำ

๕.๒ การจัดการแสดงและจำหน่ายสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการส่งเสริมสินค้าไทย ด้วยการแสดงและจำหน่ายสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตในประเทศไทย ณ ศูนย์แสดงสินค้าไทยของกรมพาณิชย์สัมพันธ์ โดยจัดสัปดาห์แห่งสินค้าไทยชนิดต่าง ๆ สลับกันไปเป็นระยะ ๆ ตลอดปี เป็นการช่วยเผยแพร่สินค้าที่ผลิตได้ในประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่ประชาชน และช่วยสร้างความนิยมการใช้สินค้าไทย ซึ่งผลิตได้มากมายหลายชนิดมีคุณภาพทัดเทียมกับสินค้าต่างประเทศ นับว่าเป็นการส่งเสริมผู้ผลิตและผู้ค้าสินค้าไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์ยังได้ช่วยเผยแพร่สินค้าไทยไปในประเทศต่าง ๆ ทั้งในอเมริกา ยุโรป เอเชีย และออสเตรเลีย โดยเข้าร่วมในงานแสดงสินค้าที่สำคัญ ๆ ในต่างประเทศ และจัดงานแสดงสินค้าไทยขึ้นในต่างประเทศ โดยชักชวนให้ผู้ผลิตสินค้าไทยนำสินค้าไปร่วมแสดงและจำหน่าย ซึ่งจะทำให้สามารถขยายตลาดสินค้าไทยในต่างประเทศได้

๕.๓ การเจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศและกำหนดเป้าหมายในการส่งออก นอกจากการแสดงและจำหน่ายสินค้า กระทรวงพาณิชย์ยังได้เจรจากร่วมทำความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศบางประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีการส่งสินค้าไทยออกไปขายในประเทศนั้น ๆ ให้มากขึ้น และยังได้เจรจากับรัฐบาลต่างประเทศ รวมทั้งประชาคม

เศรษฐกิจยุโรป (องค์การตลาดรวม) ทั้งโดยตรงและโดยการเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศ เพื่อช่วยซัพพลายสินค้าไทยออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ โดยการของคหรือลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับสินค้าไทย และให้มณฑลระเบียบการควบคุมการนำเข้าของประเทศไทยต่าง ๆ รวมทั้งทำความตกลงกับบางประเทศ คือ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐจีน กำหนดเป้าหมายในการส่งสินค้าออกของประเทศไทยไปยังประเทศทั้งสองนั้น ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงและขยายตลาดสินค้าไทยในต่างประเทศได้เป็นอันมาก

๖. การศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า นอกจากงานสำคัญ ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินงานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งโดยทางกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ คือ การศึกษาวิจัยสินค้าที่สำคัญของประเทศไทย ศึกษาวิจัยการค้ารวมทั้งปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับตลาดการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และจัดทำรายงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า ทัศนียภาพและสถิติพาณิชย์อื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการค้าและแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าไทยและการค้าของประเทศไทยในประเทศและต่างประเทศ

๗. การอบรมการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการค้าทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติให้แก่ผู้สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำงานอยู่ในบริษัทห้างร้านและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ และผู้ประกอบการรายย่อยที่เป็นคนไทย โดยให้กองพัฒนาพาณิชย์จัดหลักสูตรและดำเนินการอบรมระยะสั้นให้แก่ผู้สนใจสมัคร เข้ารับการอบรม ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการปลูกฝังความนิยมในอาชีพการค้าให้แก่คนไทยอีกวิธีหนึ่ง

๘. การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจให้นักศึกษา ผู้ประกอบการค้าและธุรกิจอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนได้รู้ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับราคาสินค้า ภาวะตลาดการค้า การเงิน และให้มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการการค้าและการดำเนินการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้ออกหนังสือพิมพ์รายวัน เรียกชื่อว่า "หนังสือพิมพ์ชาวพาณิชย์" มาเป็นเวลา ๒๐ ปีเศษแล้ว

(๒) การแบ่งส่วนราชการของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ (Ministry of Commerce) แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๗ ส่วน คือ.—

๑. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี (Office of the Secretary to the Minister) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๑.๑ แผนกการเมือง

๑.๒ แผนกตรวจสอบเรื่องราวและความเห็น

๒. สำนักงานปลัดกระทรวง (Office of the Under Secretary of State) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๒.๑ กองกลาง

๒.๒ กองคลัง

๒.๓ สำนักงานประกันภัย

๒.๔ สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ

๒.๕ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

๒.๖ กองแผนงานและประสานงานการพาณิชย์

๓. กรมการค้าต่างประเทศ (Department of Foreign Trade) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๓.๑ สำนักงานเลขาธิการกรม

๓.๒ กองการค้าขาเข้า

๓.๓ กองการค้าขาออก

๓.๔ กองมาตรฐานสินค้า

๓.๕ กองควบคุมสินค้า

๓.๖ กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ

๓.๗ กองส่งเสริมสินค้าออก

๔. กรมการค้าภายใน (Department of Internal Trade) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๔.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๔.๒ กองควบคุมการค้า

๔.๓ กองควบคุมชาว

๔.๔ กองตลาดการค้า

๔.๕ กองส่งเสริมรานย่อย

๔.๖ กองส่งเสริมบริษัท

๔.๗ กองคลังสินค้า

๕. กรมเศรษฐกิจพาณิชย์ (Department of Business Economics)

ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๕.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๕.๒ กองนโยบายการค้าและการตลาด

๕.๓ กองระดับราคาและสถิติ

๖. กรมทะเบียนการค้า (Department of Commercial Registration)

ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๖.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๖.๒ กองทะเบียนภูมิภาค

๖.๓ กองทะเบียนธุรกิจ

๖.๔ กองสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

๖.๕ กองชั่งตวงวัด

๖.๖ กองวิชาการ

๖.๗ กองควบคุมบัญชีธุรกิจ

๗. กรมพาณิชย์สัมพันธ์ (Department of Commercial Relations)

ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๗.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

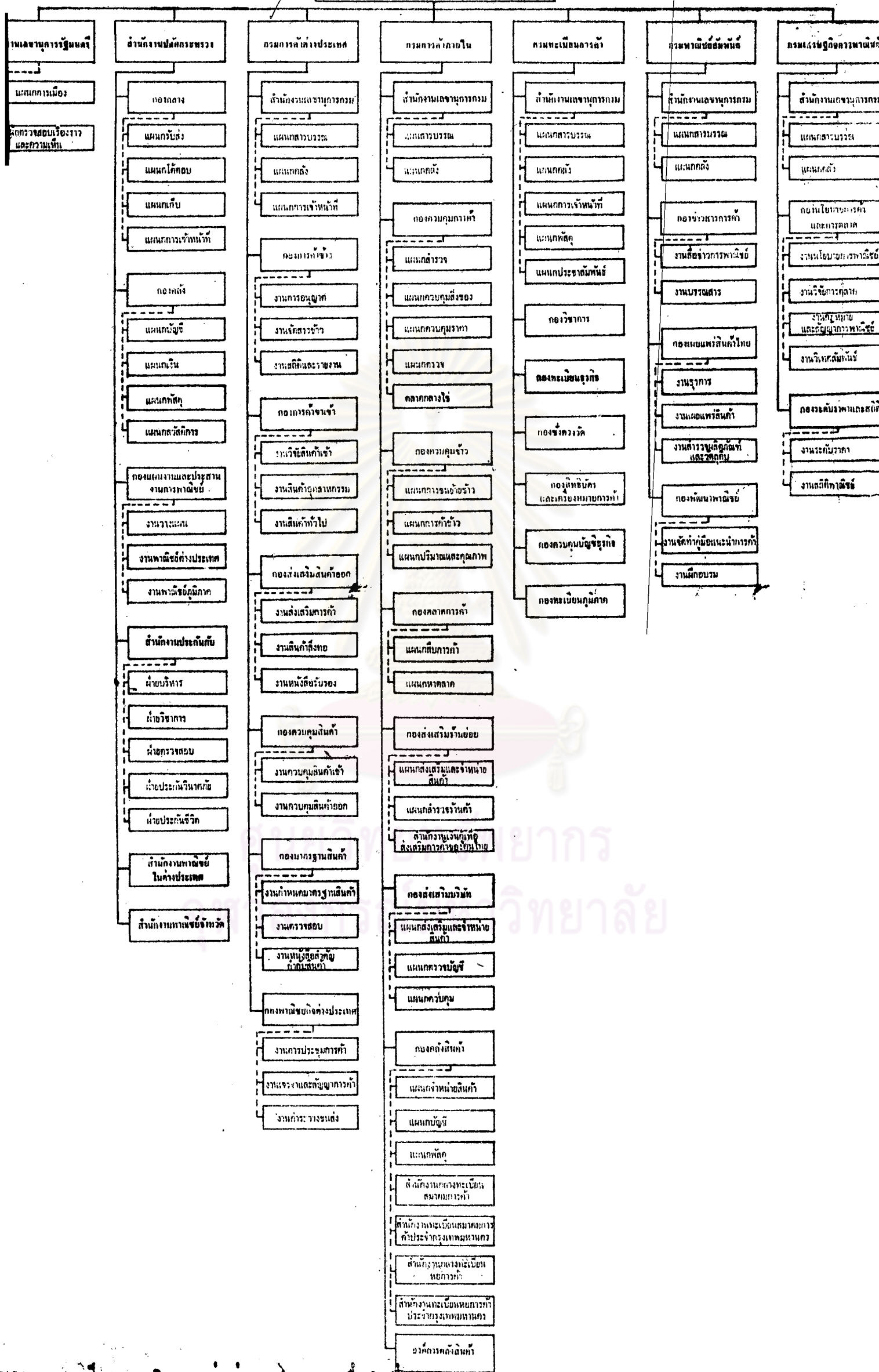
๗.๒ กองข่าวสารการค้า

๗.๓ กองเผยแพร่สินค้าไทย

๗.๔ กองพัฒนาพาณิชย์

แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการกระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์

ค. นโยบายของกระทรวงพาณิชย์

๑. การกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ ในการกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ จะต้องพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ

๑.๑ อำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรม พ.ศ.๒๕๐๖* กระทรวงพาณิชย์ (กระทรวงเศรษฐกิจเดิม) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์ รวมตลอดทั้งการซื้อขายแลกเปลี่ยน สินค้า ความคุ้มครองและส่งเสริมการค้า

๑.๒ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา นโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๕ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระทรวงพาณิชย์มีดังนี้ "จะปรับปรุงการตลาดตลอดจนราคาให้เป็นธรรม จะส่งเสริมการค้าทั้งภายในและระหว่างประเทศ จะรักษาค่าการค้ำและขยายตลาดเพื่อแก่ลูกค้าการค้า"

๑.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๑๕ - ๒๕๑๘) ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการค้าพาณิชย์^{๑๓} ซึ่งเป็นงานของกระทรวงพาณิชย์ ไว้ดังนี้.-

๑.๓.๑ รัฐจะยึดถือนโยบายวิสาหกิจเสรี โดยสนับสนุนให้เอกชนประกอบการค้าภายในระบบการแข่งขันที่เหมาะสม ทั้งนี้ รัฐจะกำหนดนโยบาย วางแผน และให้บริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจการค้าพาณิชย์อย่างแท้จริง

---

^{๑๓} สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม พ.ศ.๒๕๑๕ - ๒๕๑๘, (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์เนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๕), หน้า ๓๐๕ - ๓๐๖

* ได้มีการแก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรม พ.ศ.๒๕๐๖ โดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม

๑.๓.๒ รัฐจะไม่จัดตั้งรัฐวิสาหกิจการพาณิชย์ที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะเป็นการแข่งขันกับเอกชน ส่วนรัฐวิสาหกิจการพาณิชย์ที่ดำเนินการอยู่แล้ว จะได้ทบทวน และศึกษาวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อกำหนดนโยบายให้แน่นอนว่า รัฐวิสาหกิจใดควรจะปรับปรุงให้เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาตลาดต่อไป

๑.๓.๓ ประสานนโยบายการเงิน การคลัง และการพาณิชย์ ให้สัมพันธ์ สอดคล้องกัน เพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเพิ่มสินค้าส่งออก ให้มากขึ้น

๑.๓.๔ จัดให้มีการศึกษาวิจัยการผลิตและการตลาดของสินค้าแต่ละประเภท เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิต การตลาด ตลอดจนการส่งออกของสินค้านั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด

๑.๓.๕ ส่งเสริมการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยทำการตลาดในต่างประเทศ เพื่อหาทางจำหน่ายผลผลิตทางการ เกษตรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ ไร้ข้อด้อยภายในประเทศให้มากขึ้น จะจัดให้มีการบริการโฆษณาสินค้าไทยและมาตรการ ช่วยเหลือการส่งสินค้าออก ตลอดจนส่งเสริมและจัดระเบียบของผู้ส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยัง ต่างประเทศให้รัดกุมยิ่งขึ้น และให้สามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศอื่นได้

๑.๓.๖ ส่งเสริมประชาชนให้ใช้สินค้าอุปโภคบริโภคที่ผลิตได้ภายใน ประเทศ เพื่อเป็นการขยายตลาดภายในประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๑.๓.๗ สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร เช่น สถาบันเกษตรกร สหกรณ์ สมาคมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่การจัดระบบตลาดระดับไรนา และเป็นแหล่ง ที่จะประสานงานระหว่างการผลิตและการจำหน่ายให้ เป็นผลดียิ่งขึ้น

๑.๓.๘ รัฐจะส่งเสริมธุรกิจที่ประกอบการเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ให้ คีขึ้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนสินค้าและบริการ อันจะสามารถอำนวยความสะดวก และเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ

๒. นโยบายของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ตรงเกี่ยวกับการค้า ทั้งการค้าในประเทศ และการค้าต่างประเทศ นโยบายของกระทรวง — พาณิชย์ในปัจจุบันในเรื่องดังกล่าวตามที่ได้แถลงไว้ในรายงานของกระทรวง ฯ ประจำปี ๒๕๑๕

ประกอบด้วยนโยบายหลัก ๕ ประการคือ

๒.๑ นโยบายเกี่ยวกับการค้าในประเทศ นโยบายที่สำคัญของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการค้าในประเทศมีดังนี้.-

๒.๑.๑ ช่วยให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสม ในขณะที่เกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังมีรายได้ในระดับที่ต่ำ หากรายได้ของเกษตรกรสูงขึ้น เศรษฐกิจของประเทศก็จะเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคง และจะร่วมมือกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดสรรรายได้มีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น การช่วยให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นจะต้องทำทั้งในด้านการผลิตและการตลาด ในด้านการผลิต จะต้องช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น ในด้านการตลาด จะต้องช่วยให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสม และคุ้มครอง เช่น โดยการพยุงราคา ในขณะที่กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการพยุงราคาสินค้าทางเกษตร ๔ อย่าง ซึ่งได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ปอ และฝ้าย

๒.๑.๒ รักษาเสถียรภาพของราคาสินค้า กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายที่จะรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าที่จำเป็นในการครองชีพ โดยเฉพาะข้าว เพื่อให้มีให้บริโภคและผู้บริโภคต้องเกื้อหนุน การรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าเพื่อส่งออก เช่น ข้าวโพด และปอ ก็เป็นประโยชน์ เพราะบางครั้ง ราคาสินค้าในประเทศขึ้นสูงมากเกินไป ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากพ้ออากาศกลางกักตุนสินค้าไว้ และถือโอกาสขึ้นราคา ทำให้ผู้ส่งออกที่มีสัญญาจะต้องส่งมอบสินค้าใหญ่ซื้อในต่างประเทศหาซื้อสินค้าไม่ได้ หรือต้องขาดทุน

๒.๑.๓ จัดระบบการค้าให้มีระเบียบและเป็นประโยชน์ กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายที่จะจัดระบบการค้าบางอย่าง ให้มีระเบียบและเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้ผลิต ผู้บริโภคและพ้อค้า เช่น การจัดให้มีตลาดกลางใจ และให้มีการจดทะเบียนคลังสินค้าสาธารณะ

๒.๑.๔ การส่งเสริมการค้าของคนไทย กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายที่จะให้คนไทยได้มีส่วนในการค้ายิ่งขึ้น และได้ให้ความช่วยเหลือแก่ร้านค้าของคนไทย โดยจัดหาเงินกู้ระยะยาวและดอกเบี้ยต่ำให้กู้เงินไปทำทุน และจัดหาสินค้า เช่น ข้าว ให้จำหน่าย นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะปรับปรุงกิจการของบริษัทจังหวัดให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒.๒ นโยบายเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ นโยบายที่สำคัญของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ มีดังนี้.--

๒.๒.๑ ส่งเสริมและกระจายการส่งออกสินค้า ความสามารถของประเทศไทยในการนำสินค้าเข้ามามีอยู่สูงกับความสามารถในการส่งออก สินค้าออกของประเทศไทยยังเป็นที่มาแห่งรายได้ของมูลนิธิและรัฐบาล สินค้าออกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ผลิต การส่งเสริมสินค้าออกจึงเป็นงานที่สำคัญที่สุด นอกจากการส่งเสริมสินค้าที่มีการส่งออกเป็นประจำแล้ว จะต้องพยายามกระจายการส่งออกสินค้าใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นรวมทั้งสินค้าแปรรูปและสินค้าหัตถกรรม กระทรวงพาณิชย์จะตั้งศูนย์การค้าควบคุมไปกับการจัดตั้งสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ และจะตั้งสำนักงาน ฯ นี้ ในจุดที่สำคัญ ๆ เพิ่มขึ้น ศูนย์การค้าจะทำหน้าที่ที่สำคัญ ๓ ประการ คือ การแสดงสินค้า การให้ขอสบเทศทางการค้า และการวิจัยตลาด

๒.๒.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ นโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ จะต้องพยายามรักษาตลาดต่างประเทศใหม่แก่ และขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งอาจจะทำได้โดยปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้ดีขึ้น และให้สินค้าไทยสามารถขายแข่งขันกับสินค้าของประเทศอื่น ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าออก ส่งเสริมและควบคุมผู้ส่งออก แยกแยะสินค้าไทยให้แพร่หลาย จัดให้มีการศึกษาวิจัยตลาดต่างประเทศ และภาวะสินค้าออกโดยใกล้ชิดอยู่เสมอ

๒.๒.๓ การแก้ไขดุลการค้า นับตั้งแต่ปี ๒๔๘๕ ประเทศไทยมีดุลการค้าขาดดุลทุกปี ในปี ๒๕๐๐ ดุลการค้าขาดดุลมีจำนวนเพียง ๘๘๓ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๐ จำนวนขาดดุลได้เพิ่มขึ้นเป็น ๘,๐๒๒ ล้านบาท และได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐,๘๒๔ ล้านบาท และ ๑๒,๑๖๘ ล้านบาท ๑๒,๒๓๓ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๑, ๒๕๑๒ และ ๒๕๑๓ ตามลำดับ นอกจากนี้ดุลการชำระเงินซึ่งเคยเกินดุลก็เริ่มขาดดุลในปี ๒๕๑๒ โดยขาดดุล ๘๑๓ ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น ๒,๖๕๒ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๓ ส่วนในปี ๒๕๑๔ ขาดดุลประมาณ ๓๓๕ ล้านบาท หากไม่ดำเนินการแก้ไข ทุนสำรองของประเทศอาจจะลดลงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถพึ่งเงินช่วยเหลือและเงินทุนจากต่างประเทศได้ตลอดไป หากปล่อยให้ดุลการค้าขาดดุลเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และดุลการชำระ

เงินอยู่ในสภาพที่ขาดดุล เศรษฐกิจของประเทศย่อมจะได้รับความกระทบกระเทือน การแก้ไขดุลการค้าขาดดุลให้น้อยลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น และอาจจะทำได้โดยการเพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าออกให้มากขึ้น และลดการนำสินค้าเข้าให้น้อยลง ซึ่งอาจจะทำได้โดยมาตรการทางด้านการเงิน การคลัง และการค้า โดยเหตุที่ประเทศไทยขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด และดุลการค้าขาดดุลก็ญี่ปุ่นเป็นจำนวนกว่าครึ่งของยอดขาดดุลรวม หากสามารถแก้ไขดุลการค้าขาดดุลกับญี่ปุ่นได้ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาดุลการค้าส่วนรวมไม่ได้ในตัว กระทรวงพาณิชย์ จึงให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาดุลการค้ากับญี่ปุ่นมากที่สุด โดยได้เสนอให้ญี่ปุ่นซื้อสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยขอให้มีการกำหนดเป้าหมายการส่งสินค้าออกเป็นรายสินค้า เพราะเท่าที่ผ่านมาฝ่ายญี่ปุ่นได้รับจะซื้อสินค้าไทยเพิ่มขึ้น แต่ไม่ระบุว่าเป็นสินค้าอะไร จำนวนเท่าใด ฝ่ายญี่ปุ่นโดยอ้อมก็จะให้มีการกำหนดเป้าหมายสินค้าออกเป็นรายสินค้า จึงเป็นความสำเร็จเบื้องต้นในการที่จะหาทางส่งสินค้าออกไปญี่ปุ่นให้มากขึ้นเพื่อลดดุลการค้าขาดดุลให้น้อยลง

๒.๒.๔ การควบคุมสินค้าเข้าและสินค้าออก

๒.๒.๔.๑ การควบคุมสินค้าเข้า วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการควบคุมสินค้าเข้า ก็เพื่อช่วยเหลือจะคุ้มครองอุตสาหกรรมและการผลิตสินค้าในประเทศ ตัวอย่างสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ชนิดนี้ ไคแก ชา กาแฟ น้ำตาลทราย รมกระชาย นอกจากนี้ ยังห้ามการนำสินค้าบางอย่างเข้า เช่น เครื่องสีข้าวชนิดกกลบเป็นรำ ซึ่งเป็นเครื่องสีข้าวที่สีข้าวไม่ได้ คุณภาพตามมาตรฐาน และรถยนต์ใช้แล้ว โดยพิจารณาเห็นว่าการนำรถยนต์ใช้แล้วเข้ามาเพื่อการค้าไม่เป็นผลดีต่อดุลการค้า และประโยชน์ส่วนรวม

๒.๒.๔.๒ การควบคุมสินค้าออก วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการควบคุมสินค้าออก ก็เพื่อสงวนสินค้าไว้ในประเทศ หรือเพื่อป้องกันการขาดแคลน ตัวอย่างของสินค้าที่ควบคุมตามวัตถุประสงค์ชนิดนี้ ไคแก ข้าวเปลือก รำข้าว โด กระบือ นอกจากนี้ก็เพื่อควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า สินค้าที่ใดกำหนดให้เป็นสินค้ามาตรฐานซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบก่อนส่งออกมี ๑๐ อย่าง อาทิ ข้าวโศก ปลด ละหุ่ง ปูนปูน เครื่องเงินไทย ผ้าไหมไทย

สำหรับข้าวโพด ได้มีการควบคุมการส่งออก เพราะ ได้มีการทำสัญญาซื้อขายข้าวโพดกับญี่ปุ่น เพื่อให้เรามีหลักประกันในเรื่องตลาดและป้องกันการแย่งกันขายศักราการกันระหว่างผู้ส่งข้าวโพดออก

๒.๓ นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมธุรกิจโดยย่อ ดังนี้.—

๒.๓.๑ คำเป็นการเพื่อให้มีกฎหมายคุ้มครององการประคิษฐ์และการออกแบบ การออกกฎหมายสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิของนักประคิษฐ์และนักออกแบบ นอกจากจะเป็นการ รับรองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปะวิทยา และวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้น ยังเป็นการคุ้มครองธุรกิจของเอกชนในระยะต้น ๆ ให้มีโอกาสเจริญเติบโต ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการลงทุนในประเทศ อันเป็นนโยบาย สำคัญอีกประการหนึ่งของรัฐบาล

๒.๓.๒ คำเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนบริษัทจำกัด การส่งเสริมให้ประชาชนร่วมลงทุนในธุรกิจ โดยการถือหุ้นในบริษัทจำกัด เป็นวิธีหนึ่งที่จะ ระดมทุนและเงินออมของประชาชน ไม้ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งทางด้าน อุตสาหกรรมและการค้า จึงมีความจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศและสร้างความมั่นใจแก่ผู้ ลงทุนในสถาบันดังกล่าวนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ นั้น กระทรวงพาณิชย์จะดำเนินการให้มีกฎหมายว่าด้วยการ ก่อตั้งบริษัทมหาชนขึ้น ทั้งนี้ อาจจะออก เป็นกฎหมายใหม่หรือปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการจดทะเบียนบริษัท จำกัดแล้วแต่ความเหมาะสม ทั้งนี้ มีหลักการสำคัญ ๔ ประการ ประการแรก จะต้องแบ่ง ประเภทของบริษัทจำกัดออกเป็น ๒ ประเภท คือ บริษัทส่วนบุคคล (private company) และบริษัทมหาชน (public company) ประการที่สอง จะต้องให้มีมาตรการคุ้มครอง ประโยชน์ส่วนไ้เสียของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยอย่างเพียงพอ ประการที่สาม จะต้องให้มีมาตรการ ควบคุมบริษัทมหาชนให้รัดกุมเข้มงวดกว่าบริษัทส่วนบุคคล และประการสุดท้าย จะต้องมึวิธีที่จะ ให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือรวมบริษัทส่วนบุคคลเป็นบริษัทมหาชน

๒.๓.๓ คำเป็นการให้มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างศาว่า เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า เราจำเป็นต้องหาทางสนับสนุนส่งเสริมให้คนไทยได้มีส่วนร่วม

ค่าเงินธุรกิจการค้ามากขึ้น แต่นโยบายดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จ หากรัฐไม่หาทางสนับสนุนและช่วยเหลือการประกอบธุรกิจการค้าของคนไทยตามความจำเป็นและเหมาะสม เพราะคนไทยมีกำลังทุนทรัพย์และประสบการณ์ในก้าธุรกิจการค้าน้อยกว่าชาวต่างประเทศซึ่งเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นต้องสอดคล้องดูแลการประกอบธุรกิจของคนต่างกาวิโดยใกล้ชิดด้วย เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ และความผาสุกของคนไทยส่วนรวม จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างกาวิขึ้น ซึ่งเป็นที่นายนิติมาภักดิ์กฎหมายดังกล่าวให้มีผลใช้บังคับแล้วความประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

๒.๓.๔ คำเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าควบคุมการซั้งตวงวัด เวลาในการใช้เครื่องซั้งตวงวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยแพร่หลายมากขึ้นตามความเจริญของธุรกิจการค้า รวมทั้งเทคนิคในการซั้งตวงวัดก็ไกลก้าวหน้าไปมาก แต่กฎหมายว่าควบคุมการซั้งตวงวัด ฉบับปัจจุบันได้ประกาศใช้มานานแล้ว หลักการและวิธีการบางอย่างไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับภาวการณ์ปัจจุบัน กระทรวงพาณิชย์ จึงถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะปรับปรุงการซั้งตวงวัด ทั้งในก้ากฎหมายและการบริหารงานให้ เป็นผลดีแก่ประชาชนผู้อยู่ใโลกบริโภคและธุรกิจการค้าเกี่ยวกับความเที่ยงธรรมในการซื้อขายสินค้ามากขึ้น เหาที่คำเป็นการไปแล้วก็จะกำหนดให้หอคาและโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งผู้นำเข้าแจ้งปริมาณของสิ่งทีบรรจุไว้ในหีบห่อ หรือภาชนะบรรจุ ตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อคุ้มครองส่วนได้เสียของผู้ซื้อ นอกจากนี้ก็จะดำเนินการเพื่อให้เครื่องซั้งตวงวัดในทางการค้ามีมาตรฐานยิ่งขึ้น

๒.๓.๕ คำเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าควบคุมการจดทะเบียนพาณิชย์ การจดทะเบียนพาณิชย์เหาที่เป็นอยู่เวลานี้ ยังไม่ได้ผลดีสมความมุ่งหมาย เพื่อที่จะใกล้ชิดข้อมูลทางการค้าอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ สำหรับส่วนราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์ในธุรกิจและการค้า นอกจากนี้ ก็เป็นที่ประจักษ์ว่าการก่อตั้งและล้มเลิกธุรกิจเป็นไปได้โดยง่าย จนกลายเป็นเครื่องมือของผูไม่สุจริต อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อประโยชน์ทางการค้าของประเทศ รวมทั้งประโยชน์ของบุคคลผู้ค้าการค้า และเป็นผลเสียหาญแก่รัฐในก้าการเก็บภาษีอากรด้วย ซึ่งได้มีการร้องเรียนจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง กระทรวงพาณิชย์จึงเห็นว่า นอกจากจะปรับปรุงประสิทธิภาพในก้าอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว ก็จะต้อง

ระวังรักษาผลประโยชน์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องและประโยชน์ของส่วนรวมด้วย

๒.๘ นโยบายของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับสินค้าข้าว ข้าวเป็นสินค้าที่สำคัญที่สุด

ของประเทศไทย โดยเป็นสินค้าออกที่นำเงินตราต่างประเทศมาใหม่มากที่สุด ประชากรส่วนใหญ่ก็เป็นชาวนา การค้าข้าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจและประชากรของประเทศ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องข้าว โดยมีคณะกรรมการช่วยเหลือชาวนาและคณะกรรมการระดับสูงเกี่ยวกับนโยบายการค้าข้าว

กระทรวงพาณิชย์ได้วางนโยบายการค้าข้าว ไว้ดังนี้.-

๒.๘.๑ ช่วยให้ชาวนาจำหน่ายข้าวเปลือกได้ในราคาสมควร รัฐบาลโดยคณะกรรมการช่วยเหลือชาวนา ได้เริ่มโครงการพยุงราคาข้าวตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ โดยได้กำหนดราคาพยุงข้าวเปลือกชนิดต่าง ๆ ไว้ตั้งแต่เกวียนละ ๘๐๐ - ๑,๐๕๐ บาท ทางกรมได้เพิ่มราคาพยุงให้สูงขึ้นตามลำดับ ในขณะนี้ได้กำหนดราคาพยุงไว้ ตั้งแต่เกวียนละ ๑,๐๐๐ - ๑,๓๐๐ บาท

๒.๘.๒ นโยบายเกี่ยวกับค่าพรีเมียมข้าว ประโยชน์หรือข้อดีของค่าพรีเมียมข้าว มีดังนี้.-

๒.๘.๒.๑ เป็นเครื่องมือในการควบคุมปริมาณการส่งออกและการรักษาระดับราคาข้าวในประเทศ

๒.๘.๒.๒ เป็นเครื่องมือในการขายข้าวแข่งขันกับประเทศอื่น

๒.๘.๒.๓ ทำให้สามารถขายข้าวรัฐบาลต่อรัฐบาลได้

๒.๘.๒.๔ เป็นที่มาแห่งรายได้ของรัฐบาล

โดยมีผู้เสนอให้ยกเลิกพรีเมียมข้าว เพื่อให้ชาวนาจำหน่ายข้าวได้ราคาสูงขึ้น ในเรื่องนี้กระทรวงพาณิชย์เห็นว่า การยกเลิกพรีเมียมข้าวในขณะนี้ อาจมีผลได้ไม่คุ้มกับผลเสีย เนื่องจากภาวะตลาดข้าวในขณะนี้ เป็นตลาดของผู้ซื้อ การยกเลิกค่าพรีเมียมข้าว จะทำให้ราคาส่งออกลดลงมากกว่าที่จะทำให้ราคาข้าวในประเทศสูงขึ้น หากไม่มีการเก็บค่าพรีเมียม ราคาข้าวในประเทศและราคาข้าวในตลาดโลกจะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน (คงแตกต่างกันเพียงค่าใช้จ่ายในการส่งออกและอากรขาออก) หากราคาข้าวในตลาดโลกโน้มต่ำลง ชาวไทยอาจอยู่ในฐานะลำบากที่จะแข่งขันกับข้าวของประเทศอื่น ราคาข้าวในประเทศจะลดต่ำลง ซึ่งจะ

กระทบกระเทือนต่อรายได้ของชาวเขา แต่ถ้ายังมีการเก็บค่าพร่เมื่อขุดเมื่อรกรากชาวในดง
โลกดงค่าดง เราก็อาจลดค่าพร่เมื่อขุดให้ค่าดง เพื่อให้ชาวไทยสามารถขายแข่งกับชาวของ
ประเทศอื่นได้ โดยไม่ต้องลดราคาข้าวลงให้ชาวเขาต้องเดือดร้อน

๒.๔.๓ ส่งเสริมการส่งข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ได้
พยายามทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมการส่งข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศให้มากขึ้น ทั้งข้าวเอกชน
และข้าวรัฐบาล ทั้งนี้โดยการปรับปรุงค่าพร่เมื่อขุดให้เหมาะสม ให้เงินรางวัลแก่ผู้ซื้อข้าวไทย
ในต่างประเทศ ทำสัญญาขายข้าวให้รัฐบาลต่างประเทศ มอบสิทธิของการคลังสินค้าทำสัญญาขาย
ข้าวให้บริษัทเอกชนในต่างประเทศ ซึ่งเป็นตัวแทนซื้อข้าวให้รัฐบาลต่างประเทศ และจัดส่ง
คณะผู้แทนการค้าไปเยือนตลาดข้าวในต่างประเทศเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น

๒.๔.๔ ให้อำนาจสำหรับบริโภคในประเทศอย่างเพียงพอในระดับที่เหมาะสม
และสม่ำเสมอ เนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักของประชาชน และมีความสัมพันธ์กับค่าครองชีพ
หากข้าวมีราคาสูงเกินไป ประชาชนก็จะได้รับความเดือดร้อน กระทรวงพาณิชย์จึงมีหน้าที่ที่
จะต้องคอยระวังให้อำนาจสำหรับบริโภคอย่างเพียงพอ ในระดับราคาที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ

๒.๕ นโยบายทั่วไปในการบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เนื่องจากกวดขัน
การบริหารของกระทรวงพาณิชย์ได้สร้างไว้นานมาแล้ว สมควรจะมีการปรับปรุงเสียใหม่ให้
แต่ละกรมกองมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการ ของสำนักงานปลัดกระทรวง
กรมพาณิชย์สัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และกรมการค้าต่างประเทศ ให้อัตราการดำเนินงานที่
เหมาะสมมากขึ้น ส่วนกรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าภายในและเกี่ยวกับทะเลเป็นกรณีนั้น อยู่ในลำดับ
ที่จะขอปรับปรุงต่อไปด้วย เฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจการพาณิชย์นั้น จะพยายาม
สร้างพื้นฐานและรวบรวมบุคคลและงานทางวิชาการ เศรษฐกิจการพาณิชย์ขึ้นให้เป็นปึกแผ่น เพื่อ
เป็นเครื่องมือของเจ้ากระทรวงในอนาคตจะบริหารงานให้เป็นไปตามหลักวิชาและมีประสิทธิภาพสูง
เหมาะสมกับเหตุการณ์ของประเทศและของโลก

ง. วิจารณ์ความสัมพันธ์และผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่และนโยบาย

อำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ที่ผู้เขียนได้บรรยายมาแล้วใน
ข้อ ๓ ข. และ ค. เป็นการบรรยายอำนาจหน้าที่และนโยบายครอบคลุมทุกด้านทั้งด้านการค้า
ภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นในหัวข้อวิจารณ์ผู้เขียนจะได้อธิบายเฉพาะในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศเท่านั้น เพื่อให้ตรงตามประเด็นของวิธานิพนธ์

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่กับนโยบาย ผู้เขียนจะพิจารณาอำนาจหน้าที่ ความสัมพันธ์กฎหมายกับนโยบายที่กำหนดดำเนินการอยู่สอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไรบ้าง บรรยายดังต่อไปนี้

๑.๑ การส่งเสริมสินค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายทางด้านการส่งเสริมสินค้าส่งออกสอดคล้องกันอยู่แล้ว โดยมีนโยบายส่งเสริมโดยการเพิ่มการส่งออกทั้งในด้านการผลิต มูลค่า และชนิดของสินค้าซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะต้องประสานงานกับหน่วยงานทางฝ่ายผลิต เช่น กระทรวงเกษตร ฯ และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งจะต้องประสานงานกับสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศด้วย

๑.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ เกี่ยวกับหัวข้อนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายตรงกันอยู่แล้ว โดยดำเนินงานมุ่งไม่ในเรื่องคุณภาพของสินค้าส่งออกและศึกษาภาวะการแข่งขันของตลาดต่างประเทศ ส่วนผลทางด้านการปฏิบัติจริง ๆ นั้น ผู้เขียนจะกล่าววิจารณ์ในข้อ ๑.๒ ต่อไป

๑.๓ การแก้ไขกฎการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้ขาดดุลการค้าติดต่อกันมาเป็นเวลานาน โดยมีรายละเอียดของนโยบายมุ่งที่จะแก้ดุลการค้าขาดดุลกับญี่ปุ่นเป็นประเทศแรก พร้อมกับใช้นโยบายเร่งการส่งออกควบคู่ไปด้วย

๑.๔ การควบคุมการนำเข้าและส่งออก เกี่ยวกับเรื่องนี้กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายสอดคล้องกันอยู่แล้ว ความจริงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอุปสรรคต่อการค้าต่างประเทศมิให้ดำเนินไปโดยเสรี แต่ก็มีผลดีในด้านการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศและเพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศเป็นหลักสำคัญ

๑.๕ การเจรจาทางการค้า เรื่องนี้เป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของกระทรวงพาณิชย์ แต่ในทางกานนโยบายมิได้มีการกำหนดรายละเอียดของการดำเนินงานและมิได้มีการตั้งเป้าหมายของนโยบายการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศเอาไว้ ยกเว้นแต่เฉพาะการเจรจากับญี่ปุ่นและไต้หวันเท่านั้นที่มีการกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานและตั้งเป้าหมายไว้แน่นอน

๑.๖ การศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า แต่ไม่ปรากฏมีนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้เลย นโยบายเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ เป็นไปในลักษณะนโยบายของผู้บริหารแต่ละคน ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่กับนโยบายไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เนื่องจากมีแค่อำนาจหน้าที่แต่ไม่มีนโยบายซึ่งระบุถึงเป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน และผลที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยได้เลย

๑.๗ การอบรมการค้า เรื่องนี้เป็นอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์ แต่จากการค้นคว้ารายงานประจำปี ๒๕๑๖ ของกระทรวง ฯ ปรากฏว่าไม่มีการแถลงนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ นโยบายเท่าที่มีอยู่เป็นเพียงนโยบายในระดับกรม ทำให้เจ้าหน้าที่ความสำคัญของนโยบายค่อยลงไป จึงพอที่จะกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ในการอบรมการค้าไม่มีความสอดคล้องกัน

๑.๘ การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจแก่วงการการค้าและประชาชนโดยทั่วไป แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่าไม่มีการแถลงนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เลย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจึงขาดเครื่องชี้แนวทาง (guideline) ว่าควรมุ่งไปในเรื่องอะไร จึงจะเห็นได้ว่าเมื่อไม่นานมานี้เอง หนังสือพิมพ์ชาวพาณิชย์ได้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตการพิมพ์ไปพักหนึ่ง เพราะการลงข่าวที่เกี่ยวกับการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่มีนโยบายของกระทรวง ฯ เป็นเครื่องชี้แนวทาง จึงคัดสนใจกระทำในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง ในหัวข้อนี้จึงสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าอำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ผู้เขียนเกรงที่จะให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ว่า กระทรวงพาณิชย์นั้นมีแค่เพียงหน้าที่ในการดำเนินงานแต่หาอำนาจในการดำเนินงานไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารการค้าต่างประเทศ แต่การที่ผู้เขียนใช้คำว่าอำนาจหน้าที่ในการบรรยายถึงหน้าที่ในต่าง ๆ ของกระทรวงพาณิชย์ ก็เพื่อให้ตรงกับความหมายของคำว่า authority ในตำราวิชาการบริหาร ตัวอย่างเช่นการเจรจาทางการค้ากับรัฐบาลต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่ในการดำเนินการเจรจาจริง

แต่ไม่มีอำนาจสมบูรณ์ในการตัดสินใจโดยตัวเองว่าจะเจรจาโดยใ้มาตรการอะไร เป็นเครื่อง
ค้ำประกันนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องนี้ ส่วนมากมักมาจากรัฐบาลโดยมติคณะรัฐมนตรีทั้งสิ้น หรือ
ตัวอย่างในการควบคุมการนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่
ในการควบคุมการนำเข้า แต่ไม่มีอำนาจประกาศการควบคุมการนำเข้าโดยการตัดสินใจของ
ตนเอง ต้องได้รับมติจากคณะรัฐมนตรีเสียก่อนจึงจะปฏิบัติได้

๒. ผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่และนโยบาย ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะได้วิจารณ์ว่า
อำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ในการบริหารการค้าต่างประเทศเท่าที่ปรากฏอยู่
ในขณะนั้น ในทางปฏิบัติจริง ๆ มีผลอย่างไร

๒.๑ การส่งเสริมสินค้าขาออก ในทางปฏิบัติกระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่ในการ
คลาดค้ำหาทางขายสินค้าเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่จะต้องร่วมมือประสานงาน
กับฝ่ายผลิตคือกระทรวงเกษตร ฯ และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งฝ่ายการตลาดของภาค
เอกชนคือสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศซึ่งเป็นตัวแทนของ
กระทรวงพาณิชย์ด้วย ทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในขณะนี้ปรากฏว่ากระทรวงพาณิชย์ได้พยายามหาทาง
ขายสินค้าให้ต่างประเทศให้มากขึ้นทั้งทางด้านปริมาณ มูลค่า และชนิดของสินค้าโดยที่ไม่มีการ
ประสานงานกับหน่วยงานทางฝ่ายผลิตมากเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่นต่างประเทศต้องการ จะซื้อ
ข้าวเปลือกจากประเทศไทย แต่เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ไม่มีข้อมูลทางด้านการผลิตและราคา
จึงต้องเสียเวลาศึกษาข้อมูลจากฝ่ายผลิต ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวอาจทำให้ต่างประเทศหันไป
ซื้อจากประเทศอื่นได้ ทั้งนี้ฝ่ายการตลาดกับฝ่ายผลิตจึงควร ร่วมมือกันให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในการ
ตั้งเป้าหมายการขายและการผลิต มีสินค้าออกบางอย่างเช่น ข้าว และข้าวโพด ที่ทั้งสองฝ่าย
ร่วมมือกันใกล้ชิด จึงทำให้การผลิตกับการส่งออกดำเนินไปด้วยความราบรื่นพอสมควร จึงควร
ขยายการประสานงานในสินค้าออกชนิดอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า
ความร่วมมือระหว่างฝ่ายผลิตกับฝ่ายขายในลักษณะภาพของสินค้าส่งออกยังมีไม่มากเท่าที่ควร
อีกด้วย จุดบกพร่องทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่และนโยบายการส่งเสริมสินค้าขาออกจึงอยู่ที่
ที่การขาดการประสานงานระหว่างกระทรวงพาณิชย์กับฝ่ายผลิต ถ้าหากสามารถแก้จุดบกพร่อง
ข้อนี้ได้ จะทำให้การส่งเสริมการส่งออกเป็นไปได้เป็นอย่างดีมากขึ้น เราจะได้ไม่
คงได้ยินคำว่ามีสินค้าแต่ไม่มีผู้ซื้อ หรือมีผู้ซื้อแต่ไม่มีสินค้าอีกต่อไป

๒.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ หลักปฏิบัติในขณะนี้แก่การรักษา
 คุณภาพของสินค้าส่งออกและการคอยติดตามภาวะของตลาดต่างประเทศ ผลทางภาพปฏิบัติ
 ปรากฏว่ากระทรวงพาณิชย์ไม่มีหลักประกันในการรักษาตลาดประจำใหม่ดัง เช่น เราอาจ
 จะเสียตลาดข้าวที่ฮ่องกงให้กับจีนแดงและมาเนียงจากนโยบายในการส่งออกและการเก็บ
 ภาษีเมื่อบริษัทไม่แน่นอนทำให้ผู้ซื้อไม่มีความมั่นใจ ส่วนการขยายตลาดสามารถกระทำได้สำเร็จ
 โดยตลาดในอเมริกาได้เพิ่มขึ้นอีกหลายประเทศ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศโดย
 วิธีรักษาคุณภาพสินค้าส่งออกนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก เนื่องจาก
 สินค้าออกส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นสินค้าเกษตรกรรมซึ่งคุณภาพไม่ค่อยแน่นอนและไม่สามารถ
 เก็บไว้ได้นาน นอกจากนี้ยังมีราคาไม่แน่นอนและถูกแข่งขันจากหลายประเทศ ส่วนการคอย
 ติดตามภาวะของตลาดต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักงานพาณิชย์ที่จะต้องรายงานให้
 กระทรวงพาณิชย์ทราบ ก็ไม่ได้ผลในการปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากขาดกำลังเจ้าหน้าที่
 ขาดงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ทางการค้าต่างประเทศคือ

๒.๓ การแก้ไขอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา
 อุตสาหกรรมของประเทศซึ่งกำลังขาดดุลอยู่ โดยในนโยบายในการแก้ดุลการค้ากับญี่ปุ่นเป็น
 ประเทศแรก พร้อมกับในนโยบายเร่งรัดการส่งออกด้วย ผู้เขียนมีความเห็นว่าการแก้ไขปัญห
 กับญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพราะไทยขาดดุลกับญี่ปุ่นถึงกว่าครึ่งของ
 จำนวนการขาดดุลทั้งหมด ถ้าสามารถแก้ปัญหานี้กับญี่ปุ่นได้ก็จะพลอยทำให้ดุลการค้าส่วนรวม
 ของประเทศดีขึ้น แต่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการที่จะใช้มาตรการเร่งรัดการส่งออกโดยมอง
 มาตรการลดการนำเข้าไปเสีย ความจริงมาตรการลดการนำเข้าได้เคยใช้ได้ผลมาแล้ว
 ในสมัยที่ นายบุญชนะ อัครถาวร เป็นรัฐมนตรี แต่ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรี
 มาตรการลดการนำเข้าได้ถูกมองข้ามไป ทั้งนี้เนื่องจากการลดการนำเข้าต้องใช้วิธีการขึ้น
 ภาษีนำเข้าและการควบคุมการนำเข้า ซึ่งมาตรการนี้จะต้องกระทบกระเทือนกับผู้บริโภคและ
 อาจเกิดความไม่พอใจในรัฐบาล ดังนั้นเพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลมาตรการลดการนำ
 เข้าจึงไม่ถูกนำมาใช้ อีกประการหนึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการเร่งรัดการส่งออกอย่างเต็ม
 อาใจใช้ไม่ได้ผล เพราะประเทศไทยอาจจะถึงขีดจำกัดในการส่งออกภายในไม่ช้านี้ โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งทางด้านสินค้าเกษตร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ในการลดการนำเข้าควบคุมไปด้วยกัน

สำหรับผลทางการปฏิบัติในขณะนี้ของหน้าที่และนโยบายแก้ไขอุตสาหกรรมค้า ปรากฏว่าได้ผลพอสมควร กล่าวคือ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ อุตสาหกรรมค้าขาดดุลมีแนวโน้มที่จะลดลงไปเรื่อย ๆ

๒.๔ การควบคุมการนำเข้าและส่งออก อำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำเข้าและส่งออกมีวัตถุประสงค์หลักที่จะคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศและป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศ การควบคุมนี้มิใช่การห้ามนำเข้าและส่งออกอย่างเด็ดขาด แต่ยังหมายถึงการชะลอการนำเข้าและส่งออกโดยวิธีให้พหุภาคของใ้ได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ก่อน จึงจะสามารถนำสินค้าเข้าหรือส่งออกได้แล้วแต่กรณี ผู้เขียนมีความเห็นว่านโยบายการควบคุมนี้เป็นมาตรการเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น มาตรการนี้จะใช้ไม่ได้ผลในการแก้ปัญหาในระยะยาว เพราะ เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ มิใช่แก้ที่ต้นเหตุ ตัวอย่างเช่น การควบคุมการนำเข้าเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ มีสาเหตุมาจากการที่อุตสาหกรรมภายในประเทศยังเลี้ยงตัวเองไม่ได้ มีต้นทุนการผลิตสูง และคุณภาพของสินค้าอาจจะด้อยกว่าของต่างประเทศ รัฐบาลจึงต้องให้ความคุ้มครองจากการแข่งขันของต่างประเทศ เพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ แต่ผลในทางปฏิบัติจริง ๆ อาจกลับจากหน้ามือเป็นหลังมือได้ กล่าวคืออุตสาหกรรมภายในประเทศอาจไม่สนใจที่จะปรับปรุงกิจการ เนื่องจากขาดคู่แข่ง และหวังขอความคุ้มครองจากรัฐบาลต่อไปเรื่อย ๆ ผลเสียนี้จะตกอยู่กับประชาชนผู้บริโภคและรัฐบาลเอง การแก้ปัญหาที่ตรงจุดควรจะต้องส่งเสริมเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่พอสมควรที่จะเลี้ยงตัวเองได้ในระยะสั้น และมีข้อมูลที่ดีที่จะต้องลดต้นทุนโดยการขยายการผลิตและปรับปรุงคุณภาพภายในระยะเวลาที่รัฐบาลให้ความคุ้มครองอยู่ ส่วนการควบคุมการส่งออกเพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศนั้นก็มิได้มีผลในการเพิ่มปริมาณการผลิตแต่อย่างใด แต่กลับมีผลทำให้ประเทศขาดรายได้จากการส่งออก และเป็นช่องทางที่จะทำให้เกิดการลักลอบส่งออกมากขึ้น การแก้ปัญหาในกรณีนี้ต้องทำจากฝ่ายผลิตให้ผลิตสินค้าได้มากขึ้น ดังนั้นผลทางภาคปฏิบัติของการควบคุมการนำเข้าและส่งออก อาจจะไม่ใช่ว่าผลบวกเสมอไป แต่อาจจะเป็นผลลบได้

๒.๕ การเจรจาทางการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศ แต่ไม่ปรากฏมีนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้ นโยบายเท่าที่มีอยู่เป็นนโยบายของผู้บริหารแต่ละคนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หลักปฏิบัติ

เท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ส่วนมาก เป็นการเจรจาขอไต่ถามประเทศซื้อสินค้าจากประเทศไทยให้มากขึ้นและการขอสิทธิทางการค้าบางอย่าง ส่วนการเจรจาขอไต่ถามประเทศขายสินค้าให้เราน้อยลงเป็นเรื่องที่ไม่อาจกระทำได้ เราคงเฝ้ามาตรการลดการนำเข้าควยตัวของเราเอง ผลทางภาคปฏิบัติของการเจรจาทางการค้าส่วนมากไม่ได้รับผลเท่าที่ควร เนื่องจากประเทศไทยขาดอำนาจในการต่อรองซึ่งอาจจะ เป็นอำนาจทางเศรษฐกิจหรืออำนาจทางการเมืองก็ได้ ในกรณีของประเทศไทยอำนาจดังกล่าวมีน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลย ดังนั้นการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศจึงไม่ค่อยได้รับผลสำเร็จ

๒.๖ การศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า ผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ในขณะนี้ยังไม่ได้รับผลเท่าที่ควร มีการทำงานขนานงานในระหว่างกรมและ ไม่มีการประสานงานกับสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง ดังนั้นต่างกรมจึงต่างศึกษาวิจัยกันไปโดยไม่ทราบเป้าหมายของกระทรวง ฯ ผู้เขียนเห็นว่าการศึกษาวิจัยที่กระทำอยู่ในขณะนี้ยังไม่ได้ผลดีหรือทางข้อมูลที่กว้างขวางเพียงพอ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเพียงผิวเผินซึ่งที่ถูกต้องควร จะศึกษาให้ลึกซึ้งถึงแหล่งวัตถุดิบ แหล่งทุนการผลิต แหล่งเงินทุน ข้อจำกัดในการผลิต และสภาพ การตลาด อย่างเช่นห้องการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO) กำลังดำเนินการศึกษา วิจัยอยู่ในประเทศไทยในขณะนี้

๒.๗ การอบรมการค้า ผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ ในด้านการอบรมการค้าแก่พ่อค้าและประชาชนที่สนใจเป็นเรื่องยากที่จะสามารถวัดผลได้อย่างแน่นอน เนื่องจากส่วนมากเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางการค้าต่างประเทศโดยวิธีอบรมและสัมมนาโดยไม่มีการวัดผล แต่ผลที่เห็นได้ชัดเจนก็คือก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างทางราชการกับวงการค้า อนึ่งกระทรวงพาณิชย์ไม่มีนโยบายทางการอบรมการค้าโดยตรง นโยบายที่มีอยู่เป็นเพียงนโยบายในระดับกรม จึงทำให้นโยบายนี้ค่อยความสำคัญลงไป กระทรวงพาณิชย์จึงควรให้ความสนใจแก่นโยบายนี้ โดยการสนับสนุนให้มีการอบรมการค้าให้กว้างขวางและบ่อยครั้งยิ่งขึ้น เพื่อหวังผลทางภาคปฏิบัติในระยะยาว

๒.๘ การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในขณะนี้ แต่ไม่ปรากฏมีนโยบายของกระทรวง ฯ แດลงไว้ ผลทางภาคปฏิบัติจึงมีการ

ออกนอกศูนย์กลางไม่บ้าง นอกจากนี้ยังมีการทำงานซ้อนงานในระหว่างกรม จึงควรส่งเสริมนโยบายในค่านี้นี้ให้มีผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จ. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศ

จากการพิจารณาการแบ่งส่วนราชการทั้งหมดของกระทรวงพาณิชย์ตามที่ไกล่เกลี่ยมาแล้วในตอนต้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าในทางปฏิบัติส่วนราชการของกระทรวงพาณิชย์ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมมีอยู่ด้วยกัน ๔ หน่วย คือ กรมการค้าต่างประเทศ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ดังนั้นโดยบรรยายการจัดส่วนราชการของกรมทั้ง ๔ ตามที่ไต่ประกาศไว้ในประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้.-

๑. กรมการค้าต่างประเทศ มีหน้าที่

- (๑) ส่งเสริมการส่งออกสินค้าออกเพื่อให้สินค้าที่ผลิตและเหลือจากความต้องการในประเทศ ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้
- (๒) ควบคุมการนำเข้าและส่งออกไปซึ่งสินค้าบางอย่าง เพื่อให้ความคุ้มครองของผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศหรือเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างอื่น
- (๓) ดำเนินการใด ๆ อันเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ

กรมการค้าต่างประเทศแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๓ กอง คือ.-

๑.๑ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนกลางของกรม ซึ่งมีใ้คอยู่^๑ในหน้าที่ของกองใดโดยเฉพาะ เช่น งานสารบรรณ งานธุรการ การคลัง และพัสดุ เป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ของกรม จัดหาและเก็บรักษาหนังสือ นิตยสารและเอกสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้าของสมุคของกรม แบ่งเป็น ๒ แผนก คือ

๑.๑.๑ แผนกสารบรรณ มีหน้าที่

- (ก) ดำเนินงานธุรการส่วนกลาง และงานซึ่งไม่อยู่ในหน้าที่ของแผนกหรือกองใดโดยเฉพาะ เป็นศูนย์กลางแห่งงานสารบรรณทั่วไป และควบคุมการโต้ตอบรวมทั้งงานรับส่งของกรม

(ข) เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้าราชการพลเรือน กฎ ก.พ.ประกาศ และระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกรม รวมทั้งการติดต่อกับสำนักงาน ก.พ.

(ค) รวบรวมเก็บรักษาหนังสือโต้ตอบราชการส่วนราชการ ส่วนกลางของกรม รวมทั้งการรวบรวมเก็บรักษากฎหมายระเบียบข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี คำสั่งกรม และทะเบียนประวัติข้าราชการ

(ง) เป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของกรม

๑.๑.๒ แผนกคลัง มีหน้าที่

(ก) ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน ตลอดจนการรับ เก็บรักษา และนำส่งคลัง ซึ่งรายไถ่ค้ำประกันเงินและรายไถ่อื่น ๆ ทุกประเภทของกรม

(ข) จัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปี และประจำงวด จัดทำทะเบียนบัญชีต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงิน ตรวจสอบใบสำคัญจ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตาม ระเบียบของทางราชการ

(ค) จัดหาซื้อพัสดุภัณฑ์ ความคุ้มครองการเบิกจ่าย การเก็บรักษา พัสดุภัณฑ์และยานพาหนะ ตลอดจนดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ราชการ

๑.๑.๓ แผนกการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่

(ก) รับสมัครสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับการบรรจุ แต่งตั้ง โอนโยกย้าย สับเปลี่ยน และการลาออกจากราชการ

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อน เงินเดือนของข้าราชการและลูกจ้าง

(ง) ติดต่องานประสานงานกับสำนักงาน ก.พ.หรือ อ.ก.พ.กระทรวง

(จ) ดำเนินงานเกี่ยวกับสวัสดิการของข้าราชการและลูกจ้าง

(ฉ) ดำเนินการเกี่ยวกับการประชุม อ.ก.พ. กรม

(ช) พิจารณาเสนอ อ.ก.พ. กรม เกี่ยวกับเรื่องการลงโทษทัณฑ์

ข้าราชการ

(ข) จัดทำและรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการและลูกจ้าง

(ค) ปฏิบัติงานอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

๑.๒ กองการค้ำช่าว มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องสินค้าช่าวส่งออก แบ่งออกเป็น

๓ งาน คือ.-

๑.๒.๑ งานการอนุญาต มีหน้าที่

(ก) ออกใบอนุญาตช่าวและผลิตภัณฑ์ช่าวส่งออก

(ข) จัดเก็บพรีเบียมช่าว

(ค) จ่ายเงินช่วยเหลือแก่ผู้ช่าวไทยในต่างประเทศ

๑.๒.๒ งานจัดสรรช่าว มีหน้าที่

(ก) ดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดส่งมอบช่าวให้รัฐบาล
ต่างประเทศ ตามสัญญาซื้อขายช่าวระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล

(ข) ตรวจสอบคุณภาพช่าวส่งออก ซึ่งสงสัยว่าจะมีคุณภาพไม่ตรง
ตามชนิดช่าวที่ได้รับอนุญาต

๑.๒.๓ งานสถิติและรายงาน มีหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานทางสถิติและจัดทำรายงานต่าง ๆ ของกองที่
เกี่ยวกับการส่งช่าวและผลิตภัณฑ์ช่าวออกต่างประเทศ

(ข) ศึกษาหาวิธีให้สินค้าช่าวที่มีเหลือจากความต้องการภายใน
ประเทศ ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศให้หมด และรักษาตลาดช่าวไทยในต่างประเทศให้
มั่นคง ตลอดจนพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขข้อพิพาทอุปสรรคในการส่งช่าวออก
ไปต่างประเทศ

(ค) ให้อชสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้ำช่าวต่างประเทศแก่
ผู้ที่สนใจ

๑.๓ กองการค้ำช่าวเขา มีหน้าที่ศึกษาภาวะการค้ำช่าวเขาของประเทศตลอดจน

พิจารณาหาทางกระจายการตั้งสินค้าเขาที่ของการจากต่างประเทศ เขามาจำหน่ายในประเทศ
และพิจารณาการให้ความคุ้มครองการผลิตสินค้าในประเทศที่ได้รับความกระทบกระเทือนจาก
การนำสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตได้ เขามาจากต่างประเทศ แบ่งออกเป็น ๓ งาน คือ.-

๑.๓.๑ งานวิจัยสินค้าเข้า

๑.๓.๒ งานสินค้าอุตสาหกรรม

๑.๓.๓ งานสินค้าทั่วไป

ทั้งสามงานมีหน้าที่เกี่ยวกับสินค้า อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละงานในเรื่องต่อไปนี้.-

(ก) ศึกษาภาวะการนำสินค้าเข้า โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับแหล่งที่มา ปริมาณ มูลค่า คุณภาพ ราคา และอากรขาเข้า

(ข) ศึกษาความต้องการสินค้าขาเข้าของประเทศทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

(ค) พิจารณาหาทางใหม่ที่มีการกระจายการนำสินค้าเข้าที่ต้องการ ที่มีคุณภาพดีและราคาถูกจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในประเทศ

(ง) ศึกษาเกี่ยวกับสินค้าขาเข้าว่า แข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตได้ในประเทศหรือไม่ และ สินค้าในประเทศได้รับความกระทบกระเทือนจากการนำสินค้านั้นเข้ามาอย่างไร ควรจะแก้ไขอย่างไร

(จ) รับและพิจารณาเรื่องราวขอให้ความคุ้มครองหรือช่วยเหลือ การผลิตสินค้าในประเทศที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการนำสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตได้เข้ามาในประเทศ

(ฉ) ศึกษาผลการให้ความคุ้มครองหรือการช่วยเหลือการผลิตสินค้าในประเทศว่า ได้ผลเพียงใดหรือไม่

(ช) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทำการค้าขาเข้า ออกเผยแพร่

(ซ) ไขข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าขาเข้าแก่หอการค้าและผู้ที่สนใจ

ที่สนใจ

- สำหรับงานสินค้าทั่วไป มีหน้าที่เพิ่มขึ้น คือ ออกหนังสือรับรองการนำสินค้าเข้า ให้แก่ผู้นำเข้าเพื่อนำไปแสดงแก่ประเทศผู้ส่งออกที่มีระเบียบอนุภาคีให้ส่งออกโดยไม่มีหนังสือรับรองจากประเทศผู้นำเข้า

๑.๘ กองควบคุมสินค้า มีหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับการควบคุมและการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ส่งออกหรือนำสินค้าเข้ามาในประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง แบ่งเป็น ๒ งานคือ.—

๑.๘.๑ งานควบคุมสินค้าเข้า มีหน้าที่

(ก) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการออกพระราชกฤษฎีกาหรือประกาศกระทรวง ควบคุมหรือยกเลิกการควบคุมการนำสินค้าเข้า

(ข) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการวางระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นำเข้าสำหรับสินค้าที่ถูกควบคุมการนำเข้าในราชอาณาจักร

(ค) เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการประชุมคณะกรรมการควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุม ในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าขาเข้า

(ง) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมการนำเข้าในราชอาณาจักร

(จ) ตรวจรับคำขออนุญาตนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร

(ฉ) พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรให้เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(ช) รับค่าธรรมเนียมการขออนุญาตและการอนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร

(ซ) จัดทำรายงานและสถิติสินค้าที่อนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร

(ฌ) เก็บรักษาประกาศ ระเบียบ และเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำสินค้าที่ควบคุมเข้ามาในราชอาณาจักร

๑.๘.๒ งานควบคุมสินค้าออก มีหน้าที่

(ก) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการออกพระราชกฤษฎีกาหรือประกาศกระทรวงควบคุมหรือยกเลิกการควบคุมการส่งสินค้าออก

(ข) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการเกี่ยวกับการวางระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ส่งออกสำหรับสินค้าที่ถูกควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

(ค) เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการประชุมคณะกรรมการควบคุมการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุม ในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าขาออก

(ง) ศึกษารายชื่อผู้ประกอบการรายละเอียบต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

(จ) ตรวจสอบคำขออนุญาตส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร

(ฉ) พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร ให้เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(ช) รับค่าธรรมเนียมการขออนุญาตและการอนุญาตให้ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร

(ซ) จัดทำรายงานและสถิติสินค้าที่อนุญาตให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

(ฅ) เก็บรักษาประกาศ ระเบียบ และเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับ การส่งสินค้าที่ควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

๑.๕ กองมาตรฐานสินค้า มีหน้าที่ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ.๒๕๐๓ กล่าวคือ ดำเนินการให้สินค้าขาออกแต่ละชนิดมีมาตรฐานตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ และกำหนดขึ้นเป็นสินค้ามาตรฐาน ควบคุมตรวจสอบผู้ทำการค้าขาออก ผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบและผู้ตรวจสอบสินค้ามาตรฐาน รวมทั้งจัดให้มีการตรวจสอบสินค้ามาตรฐานในขณะและหลังส่งออก และจัดให้มีการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า แบ่งเป็น ๓ งาน คือ.-

๑.๕.๑ งานตรวจสอบ มีหน้าที่

(ก) ตรวจสอบและทักท้วงรายงานการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตรวจสอบและทักท้วงรายงานเกี่ยวกับการส่ง

สินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรของผู้นำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน รวมทั้งตรวจสอบบันทึกที่ส่งหลังการตรวจสอบสินค้ามาตรฐานในสำเนาใบรับรองมาตรฐานสินค้าที่ได้รับจากกรมศุลกากร

(ข) ตรวจสอบสินค้าที่ส่งออกว่ามีมาตรฐานตรงตามที่กำหนดหรือไม่ ตรวจสอบให้ส่งออกหรือขยับยั้ง หรือในกรณีเป็นที่สงสัย เลือกลักตัวอย่างนำมาเพื่อทดสอบและวิเคราะห์เพื่อพิจารณาสิ่งการมีให้ส่งออกหรือให้ส่งออกใดต่อไป

(ค) ตรวจสอบสภาพของสำนักงาน พนักงาน และอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่การค้าเป็นธุรกิจประจำสำนักงานของผู้จดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน เพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องขอจดทะเบียนและตรวจสอบสภาพของสำนักงาน พนักงาน เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่การประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของผู้ขอรับอนุญาต เป็นผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องขอรับอนุญาต

(ง) ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน เพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมาย ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจ ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมาย ตรวจสอบการปฏิบัติงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมาย และเพื่อให้การตรวจสอบมาตรฐานสินค้าดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง ตรวจสอบการปฏิบัติงานของสำนักงานมาตรฐานสินค้าสาขา รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ได้รับมอบหมายให้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า

(จ) ทดสอบมาตรฐานสินค้าและวิเคราะห์สินค้ามาตรฐานที่ตรวจสอบแล้ว ทดสอบมาตรฐานสินค้าและวิเคราะห์สินค้ามาตรฐานที่ผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าส่งมอบตัวอย่างให้แก่สำนักงานมาตรฐานสินค้า หรือสำนักงานสาขา ทดสอบมาตรฐานสินค้าและวิเคราะห์สินค้ามาตรฐานที่มีข้อโต้แย้งหรือมีข้อพิพาท รวมทั้งวิเคราะห์สินค้าทั่วไปที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานมาตรฐานสินค้า

๑.๕.๒ งานกำหนดมาตรฐาน มีหน้าที่

(ก) ศึกษาค้นคว้าทางวิชาการที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าของต่างประเทศ ศึกษาค้นคว้ากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวกับควบคุม

การตรวจสอบ และการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าของต่างประเทศ ที่ยกเว้นว่าการพิจารณา
 วินิจฉัยข้อโต้แย้งและปัญหาข้อพิพาทที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าของต่างประเทศ พิจารณาข้อ
 โต้แย้ง รวมทั้งปัญหาข้อพิพาทที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า และวินิจฉัยชี้ขาด และปฏิบัติงานวิจัย
 ทั่วไปที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า

(ข) จัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า และกิจการของ
 สำนักงานมาตรฐานสินค้า เพื่อโฆษณาเผยแพร่ และ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งใน
 ประเทศและต่างประเทศ

(ค) พิจารณากำหนดแก้ไข เปลี่ยนแปลง และยกเลิกสินค้ามาตรฐาน
 พิจารณากำหนดแก้ไข เปลี่ยนแปลง และยกเลิกมาตรฐานของสินค้ามาตรฐาน พิจารณากำหนด
 หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการตรวจสอบ และออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าแต่ละประเภท
 รวมทั้งอำนวยความสะดวกกรมวิชาการมาตรฐานสินค้าและวิชาการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าสำหรับ
 สินค้ามาตรฐานแต่ละชนิด

(ง) ทดสอบความรู้ของผู้ขอรับอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า
 เพื่อประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

(จ) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอจดทะเบียน
 เป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ตลอดจนคุณสมบัติของผู้จดทะเบียน พิจารณาคำขอ
 จดทะเบียนและพิจารณารับหรือไม่รับจดทะเบียน เป็นผู้ทำการค้าขาออก ซึ่งสินค้ามาตรฐาน
 รวมทั้งพิจารณาความผิดและลงโทษผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมาย
 และระเบียบว่าด้วยมาตรฐานสินค้า

(ฉ) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอรับอนุญาตเป็น
 ผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตลอดจนคุณสมบัติของผู้ขอรับอนุญาต พิจารณาคำขอ
 รับอนุญาต และพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า
 พิจารณาการมอบหมายให้นิติบุคคลซึ่งเป็นส่วนราชการหรือองค์การของรัฐบาล หรือหน่วยงาน
 ของรัฐ ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้งพิจารณาความผิดและลงโทษผู้ประกอบ
 ธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบว่าด้วยมาตรฐานสินค้า

(ข) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ขอรับอนุญาตให้ เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตลอดจนคุณสมบัติของผู้ขอรับอนุญาต พิจารณาคำขอรับอนุญาต และพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้งพิจารณาความผิด และลงโทษผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบว่าด้วยมาตรฐานสินค้า

(ข) จัดทำตัวอย่างสินค้าตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ของถือเป็นมาตรฐานในการซื้อขาย ในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและในการพิจารณาวินิจฉัย ข้อโต้แย้ง หรือปัญหาข้อพิพาท และสำหรับจัดส่งไปโฆษณาเผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๑.๕.๓ งานหนังสือสำคัญกำกับสินค้า มีหน้าที่

(ก) ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าที่ตรวจงานให้ส่งออกได้แล้ว
(ข) จัดทำรายงานการตรวจสอบและออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า
(ค) พิจารณาการมอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า เฉพาะประเภทหรือชนิดของสินค้ามาตรฐาน

(ง) ตรวจสอบสำเนาคำร้องขอให้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า และสำเนาใบรับรองมาตรฐานสินค้าที่ได้รับจากผู้ใดรับมอบหมายให้ออกใบรับรองมาตรฐาน สินค้า และทักท้วงในเมื่อมิได้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้

(จ) ออก พักใช้ และเพิกถอน ใบทะเบียนผู้ทำการค้าขาออกซึ่ง สินค้ามาตรฐาน ออก พักใช้ และเพิกถอน ใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้ง ออก พักใช้ และเพิกถอนบัตรประจำตัวและใบอนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบ มาตรฐานสินค้า

(ฉ) รับพิจารณาให้ และไม่ให้ความเห็นชอบ และออกหนังสือให้ ความเห็นชอบเกี่ยวกับการขอส่งสินค้ามาตรฐานออกตามตัวอย่าง

(ช) จัดทำทะเบียนประวัติผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน เพื่อเป็นหลักฐานแสดงชื่อที่ผู้ประกอบการ สถานที่ตั้ง ชื่อหุ้นส่วน และผู้จัดการ ชนิดสินค้า มาตรฐานที่ค้า วันจดทะเบียน วันหมดอายุ รายละเอียดการต่ออายุ ตลอดจนประวัติการปฏิบัติ ฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการควบคุมมาตรฐานสินค้า

(ข) จัดทำทะเบียนประวัติผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อเป็นหลักฐานแสดงชื่อที่ใช้ประกอบการกิจ สถานที่ตั้ง ชื่อหุ้นส่วนและผู้จัดการ ชนิดสินค้าที่ ประกอบธุรกิจตรวจสอบ วันจดทะเบียน วันหมดอายุ และรายละเอียดการต่ออายุ ตลอดจน ประวัติการปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการควบคุมมาตรฐานสินค้า

(ค) จัดทำทะเบียนประวัติผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อเป็นหลักฐานแสดงชื่อ คำบล ที่อยู่ ชื่อผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน สินค้าที่ปฏิบัติงานอยู่ ใ้ไ้ผ่านการสอบได้รับอนุญาตให้ตรวจสินค้าใดก็ได้ตั้งแต่เมื่อใด หมดอายุเมื่อใด ตลอดจน รายละเอียดการต่ออายุและประวัติการฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการควบคุมมาตรฐานสินค้า

(ง) ตรวจสอบทะเบียนประวัติประกอบการพิจารณาค่าธรรมเนียมทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ค่าธรรมเนียมขออนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบ มาตรฐานสินค้า และค่าธรรมเนียมตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

(จ) ทำสถิติจำนวนผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ผู้ประกอบการ ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

(ฉ) ทำสถิติสินค้ามาตรฐานที่ผ่านการตรวจสอบและออกใบรับรอง แยกชนิด จำนวน สถานที่ส่งออก และเมืองตราส่ง เป็นรายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี

๑.๖ กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ มีหน้าที่ศึกษาคัดตามนโยบายการค้า ความ เคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจการค้า การคลัง การเงิน การขนส่ง ของประเทศต่าง ๆ รวมทั้ง ของประเทศที่รวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศให้เหมาะสม รวมทั้งการเจรจาและทำสัญญาทางการค้า การประชุม การค้าระหว่างประเทศ การรับรองผู้แทนการค้าจากต่างประเทศ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ ส่งผู้แทนการค้าไทยไปต่างประเทศ การไกลเกลี่ยระงับข้อพิพาททางการค้า และการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการขนส่งสินค้า แบ่งออกเป็น ๓ งาน คือ—

๑.๖.๑ งานการประชุมการค้า มีหน้าที่

(ก) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการค้าส่งผู้แทนเข้าร่วม ประชุมทางการค้า และเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ที่จัดให้มีขึ้นในต่างประเทศ

(ข) เป็นผู้แทนและหรือพิจารณาจัดส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมเรื่อง การค้าขององค์การระหว่างประเทศ ที่จัดให้มีขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

(ค) ศึกษาติดตามนโยบายการค้าของต่างประเทศ ตลอดจนความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศต่าง ๆ

(ง) ศึกษาติดตามความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจการค้า การเงิน การคลัง ของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ และประเทศอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการ แก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคในการค้าต่างประเทศ

(จ) ศึกษาและทำรายงานเกี่ยวกับภาวะการค้าต่างประเทศของ ไทยตลอดจนดุลการค้าระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

(ฉ) จัดทำนิตยสารและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ และภาวะเศรษฐกิจการค้าของประเทศต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ราชการและผู้ที่ทำการค้าต่างประเทศ

๑.๖.๒ งานเจรจาและทำสัญญาการค้า มีหน้าที่

(ก) เเจรจาและทำสัญญาขายข้าว และสินค้าอื่นให้แก่ต่างประเทศ ในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล

(ข) แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าตามสัญญา ระหว่าง รัฐบาลต่อรัฐบาล

(ค) เเจรจาหรือให้ข้อเสนอแนะในการทำข้อตกลงทางการค้ากับ ต่างประเทศ

(ง) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคณะกรรมการร่วมไทยกับต่างประเทศที่ตั้ง ขึ้นภายใต้ข้อตกลงทางการค้า

(จ) รับรองผู้แทนการค้าต่างประเทศ และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ ส่งผู้แทนการค้าไทยไปต่างประเทศ

(ฉ) ดำเนินการสืบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อร้องเรียนการไม่ปฏิบัติ ตามสัญญาซื้อขายระหว่างหอการค้าไทยกับหอการค้าต่างประเทศ และหาทางไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ทางการค้าที่เกิดขึ้น

(ข) ศึกษาและดำเนินการเกี่ยวกับอนุญาตโคกสูงทางการค้า

๑.๖.๓ งานการวางขนส่ง มีหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำ
บางอย่างในการขนส่งสินค้าขาออกทางเรือ

(ข) แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการขนส่งสินค้าโดยเฉพาะเกี่ยวกับ
การวางขนส่ง

(ค) ศึกษาภาวะการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

๑.๖ กองส่งเสริมสินค้าออก มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสินค้าขาออก โดย
ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้สินค้าที่ผลิตได้หรือที่เหลือจากการใช้ภายในประเทศ ส่งออกไป
จำหน่ายในต่างประเทศให้มากขึ้น แบ่งออกเป็น ๓ งาน คือ.-

๑.๖.๑ งานส่งเสริมการค้า มีหน้าที่

(ก) ศึกษาปริมาณการผลิต ปริมาณที่ใช้ภายในประเทศ และปริมาณ
ที่เหลือเพื่อส่งออก

(ข) ศึกษาติดตามภาวะของสินค้าในเรื่องต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่าย
และราคาส่งออก การขนส่ง การเก็บรักษาคุณภาพ และอุปสรรคในการส่งออก

(ค) ศึกษาติดตามภาวะตลาดต่างประเทศ แต่ละแห่งในเรื่องความ
ต้องการสินค้า การแข่งขัน ระบบพิธีศรัทธาสศุลกากร และการควบคุมการนำสินค้าเข้า

(ง) พิจารณาหาสาเหตุส่งเสริมให้มีการส่งออกหรือส่งออกให้มาก
ขึ้น

(จ) จัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการส่งสินค้าออกไป
จำหน่ายต่างประเทศ

(ฉ) ศึกษาติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการส่งสินค้าขาออก
ชนิดเดียวกันของประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันหรือกระทบกระเทือนสินค้าขาออก
ของไทย และพิจารณาหาสาเหตุการส่งออกแข่งขันหรือ ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เกิดผลดีแก่สินค้าไทย

(ช) ศึกษาติดตามเกี่ยวกับการดำเนินงานของข้อตกลงสินค้าระหว่าง
ประเทศ ตลอดจนความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการสะสมและระบายออกสินค้าบางอย่างของ

ประเทศไทยสินค้าที่สำคัญ

(ข) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือพวคต่างประเทศที่ต้องการซื้อสินค้าจากประเทศไทย และพวคไทยที่ต้องการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ

(ฅ) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทำการค้าขาออกแยกแยะ

(ฉ) รวบรวมสถิติและทำรายงานการส่งสินค้าออก

(ค) ให้ขอสนเทศตาง ๆ เกี่ยวกับการค้าขาออกแยกแยะที่สนใจ

๑.๗.๒ งานสินค้าสิ่งทอ มีหน้าที่ส่งเสริมการส่งออกซึ่งสินค้าสิ่งทอ ตลอดจนการเจรจากับรัฐบาลตางประเทศเพื่อให้สินค้าสิ่งทอของไทยส่งออกไปจำหน่ายยังตางประเทศให้มากขึ้น แบ่งงานออกเป็น ๒ หน่วย คือ.—

๑.๗.๒.๑ หน่วยโควตาส่งออก

(ก) เเจรจากับรัฐบาลตางประเทศที่กำหนดโควตานำเข้าซึ่งสินค้าสิ่งทอ เช่น ผ้าฝ้าย เสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือสิ่งทออื่น ๆ เพื่อให้ประเทศไทยได้โควตาสำหรับสินค้าประเภทนี้ส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศนั้น ๆ ได้

(ข) เเจรจากับรัฐบาลตางประเทศเพื่อให้ขยายโควตานำเข้าซึ่งสินค้าสิ่งทอจากประเทศไทยให้มากขึ้น

(ค) กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบตาง ๆ เกี่ยวกับการส่งสินค้าสิ่งทอออกไปยังประเทศที่ได้โควตาแก่ประเทศไทย

(ง) จัดสรรโควตาส่งออกให้แก่ผู้ส่งออกซึ่งสินค้าสิ่งทอ และควบคุมให้การส่งออกสินค้าประเภทนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่กำหนดไว้

(จ) จัดทำรายงานและสถิติสินค้าสิ่งทอที่ส่งออก

(ฉ) ติดตามชี้แจงผู้ขอทราบรายละเอียดตาง ๆ เกี่ยวกับ

สินค้าสิ่งทอที่ส่งออก

(ข) ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสิ่งทอ

๑.๗.๒.๒ หน่วยศึกษาและส่งเสริมการส่งออก

(ก) ศึกษาปริมาณการผลิต ปริมาณที่ไ้ขายในประเทศ ปริมาณที่เหลือเพื่อส่งออกไปตางประเทศ และความต้องการของตลาดตางประเทศซึ่งสินค้าสิ่งทอ

- (ข) ศึกษาติดตามภาวะการค้าสินค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ
- (ค) พิจารณาหาช่องทางส่งเสริมให้มีการส่งออกซึ่งสินค้าสิ่งทอของไทยไปจำหน่ายยังประเทศต่าง ๆ ให้มากขึ้น
- (ง) ศึกษาติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการส่งออกสินค้าสิ่งทอของประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะ เป็นการแข่งขันหรือกระทบกระเทือนการส่งออกของประเทศไทยในสินค้านี้ และพิจารณาหาทางต่อสู้การแข่งขันหรือคำเนิการใด ๆ เพื่อให้เกิดผลที่แกสินค้าสิ่งทอของไทย

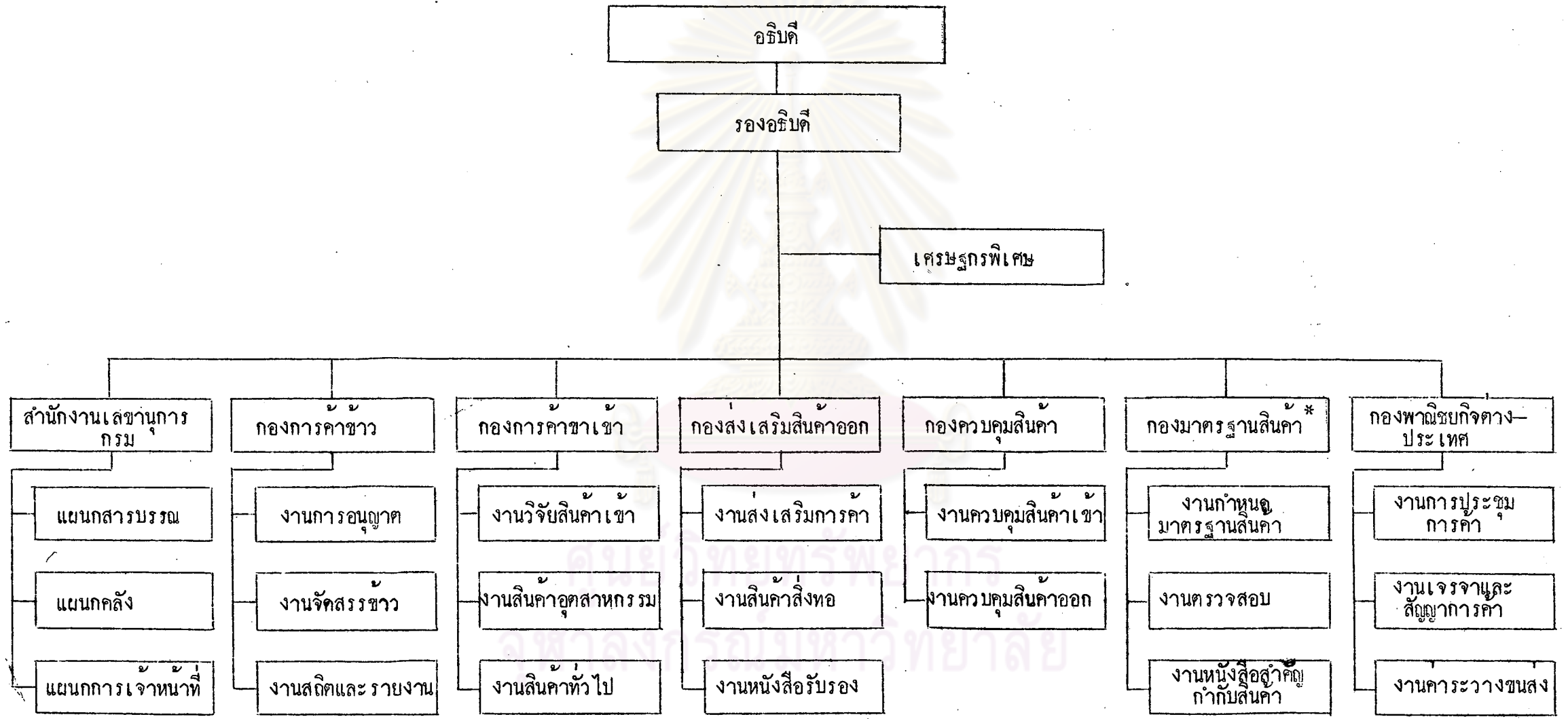
๑.๗.๓ งานหนังสือรับรอง มีหน้าที่

- (ก) คำเนิการเกี่ยวกับการขอสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากประเทศที่พหุณาแล้ว ในอันที่จะส่งสินค้าไทยเข้าไปยังประเทศนั้น ๆ ตามโครงการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรที่ประเทศพหุณาแล้วให้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนา
- (ข) พิจารณาคำขอให้ออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าที่ไ้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรและสินค้าอื่น ๆ โดยการตรวจสอบรายละเอียดของสินค้าและออกหนังสือรับรองดังกล่าวให้แก่ผูขอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ ๒

แผนภูมิแสดงการแบ่งส่วนราชการของกรมการค้าต่างประเทศ

* กองระดับผู้อำนวยการกอง

๒. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้.—

- (๑) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษาวิจัยและเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย โครงการ และแผนงานในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าทั้งในและต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์
- (๒) ศึกษาวิจัยสินค้าที่สำคัญแก่เศรษฐกิจการค้าของประเทศ เพื่อทราบภาวะและปริมาณการผลิต และเพื่อหาทางปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น
- (๓) ศึกษาวิจัยการตลาด เพื่อทราบความต้องการของตลาด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการขยายตลาดการค้า ทั้งในและต่างประเทศ
- (๔) เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และจัดทำรายงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า คำนีราคา และสถิติพาณิชย์อื่น ๆ
- (๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาอบรม การดูงาน การประชุมทางวิชาการ การเจรจาทางการค้า การพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และสัญญาการพาณิชย์ของกระทรวง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๓ กอง ดังนี้.—

๒.๑ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานคลังของกรม ปฏิบัติงานธุรการทั่วไป ที่ไม่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของกองใดโดยเฉพาะ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๒ แผนก คือ.—

๒.๑.๑ แผนกสารบรรณ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานธุรการทั่วไปของกรม

๒.๑.๒ แผนกคลัง มีหน้าที่ควบคุมดูแลการรับจ่ายเงิน การงบประมาณ และบัญชี และการจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ของกรม

๒.๒ กองนโยบายการค้าและการตลาด มีหน้าที่ประสานงานและร่วมมือกับสถาบันทางการค้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษาวิจัย และเสนอแนะ ในการกำหนดนโยบาย โครงการและแผนงานในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าทั้งในและต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ ศึกษาวิจัยสินค้าที่สำคัญแก่เศรษฐกิจการค้าของประเทศ เพื่อทราบภาวะและปริมาณการผลิต และเพื่อหาทางปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น, ศึกษาวิจัยการตลาด เพื่อทราบ

ความต้องการของตลาด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการขยายการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ, คำเนินการเกี่ยวกับเรื่องศึกษา อบรมการครูงาน การประชุม ทางวิชาการ การเจรจาทางการค้าในต่างประเทศ, คติคาม ศึกษา ค้นคว้า กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและสัญญาการพาณิชย์ของกระทรวง เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเป็นประโยชน์ในการควบคุม และส่งเสริมการค้าของประเทศให้มากที่สุด แบ่งลักษณะงานออกได้เป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้.—

๒.๒.๑ งานนโยบายการพาณิชย์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการศึกษาวิจัยและเสนอแนะ ในการกำหนดนโยบาย โครงการ และแผนงานในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าทั้งในและต่างประเทศ

๒.๒.๒ งานวิจัยการตลาด มีหน้าที่

(ก) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบและสถาบันการตลาด ซึ่งประกอบด้วย การขาย การขนส่ง การเก็บรักษา การกำหนดมาตรฐานและคุณภาพสินค้า การเงิน การบรรเทาการเสี่ยงภัย ข่าวสารการค้า การแปรรูป ตลอดจนกิจกรรมของคณกลาง และสถาบันทางการค้าต่าง ๆ

(ข) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสินค้าที่สำคัญ ๆ

๒.๒.๓ งานกฎหมายและสัญญาการพาณิชย์ มีหน้าที่ในการพิจารณาศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงทางการค้า และสัญญาการพาณิชย์ของกระทรวง เพื่อให้การควบคุมและส่งเสริมการค้า เป็นไปด้วยความเหมาะสมรัดกุม

๒.๒.๔ งานวิเทศสัมพันธ์ มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาอบรม การครูงาน การประชุมทางวิชาการ และการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศ รวมทั้งควบคุมดูแลงานห้องสมุดของกรม

๒.๓ กองระดับราคาและสถิติ มีหน้าที่จัดทำและปรับปรุงดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีราคาขายปลีก และดัชนีราคาขายส่ง เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าที่สำคัญและจำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ และจัดทำรายงานเศรษฐกิจการค้าและรายงานสถิติการพาณิชย์ทั้งในและต่างประเทศ และสถิติอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในราชการของกระทรวง แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบตามลักษณะงาน ได้เป็น ๒ งาน ดังนี้.—

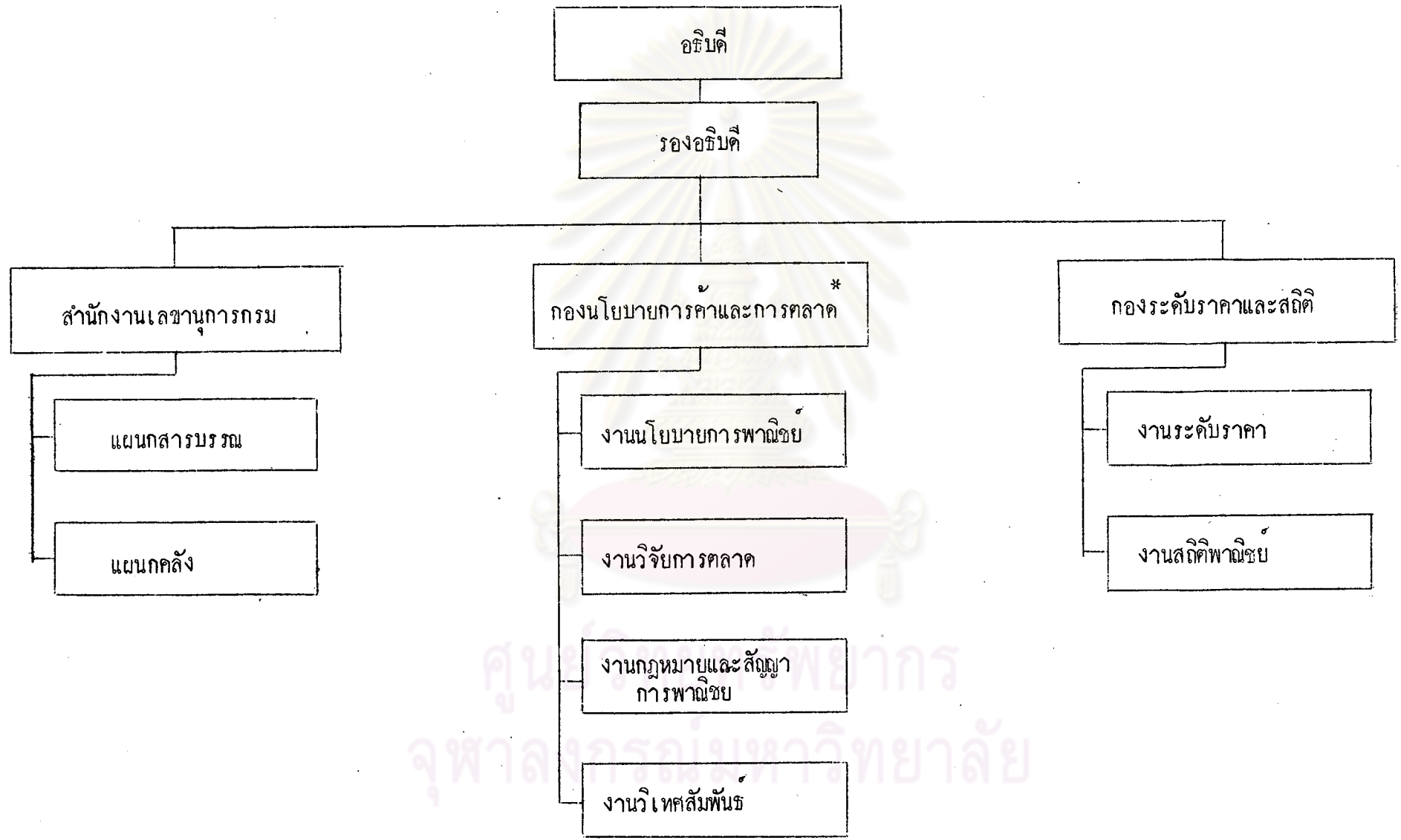
๒.๓.๑ งานระดมความคิด รับนิคมอบในการจัดทำและปรับปรุงคัมภีร์รายวิชา
บริบท คัมภีร์รายวิชาสายปดึก และคัมภีร์รายวิชาสายสงเพื่อทราบความเคลื่อนไหวของรายวิชา
สำคัญ และจำเป้นแกการครองชีพของประชาชน

๒.๓.๒ งานสถิติพาดิชย มีหน้าที่จัดเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติการคา
ทั้งในและตางประเทศ คาเนินการศึกษาวิเคราะห์ และจัดทำรายงานเศรษฐกิจการคาและ
รายงานสถิติการพาดิชยที่สำคัญและจำเป้นของกระทรวง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ ๓
 แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

* กองระดับผู้อำนวยการกอง

๓. กรมพาณิชย์สัมพันธ์ มีหน้าที่

(๑) ส่งเสริมผลิตภัณฑและสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ให้มีคุณภาพและตลาด การจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ

(๒) สำรวจ รวบรวมสินค้าและวัตถุดิบที่ผลิตในประเทศ เพื่อจัดทำทะเบียนและ เอกสารแนะนำเผยแพร่

(๓) จัดแสดงสินค้าไทยขึ้นทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่นิยม แพร่หลาย

(๔) ร่วมมือกับสถาบันการค้า มหาวิทยาลัย และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษา ค้นคว้าขอเท็จจริง อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการประกอบ ธุรกิจการค้าขนาดย่อม และการส่งสินค้าออก เพื่อประโยชน์ในการจัดฝึกอบรม การประชุม สัมมนา และการจัดทำเอกสารคู่มือแนะนำ

(๕) ดำเนินการฝึกอบรมสัมมนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม ผู้ส่งสินค้าออกที่เป็น คนไทย รวมทั้งข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ ให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ที่ คืบหน้า

(๖) รวบรวมข่าวตลาดการค้า และรายงานภาวะความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับ เศรษฐกิจการค้า ออกเผยแพร่ทางสื่อสารมวลชนทั่วประเทศ

(๗) จัดพิมพ์หนังสือ เอกสาร และรายงานต่าง ๆ ของกระทรวงเป็นรูปเล่ม ออกเผยแพร่

กรมพาณิชย์สัมพันธ์แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๔ กอง ดังนี้.-

๓.๑ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานคลังของกรม รวมทั้งการปฏิบัติงานธุรการทั่วไป ที่ไม่อยู่ใน หน้าที่ความรับผิดชอบของกองใดโดยเฉพาะ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๒ แผนก คือ.-

๓.๑.๑ แผนกสารบรรณ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานธุรการทั่วไปของกรม

๓.๑.๒ แผนกคลัง มีหน้าที่ควบคุมดูแลการรับจ่ายเงิน การงบประมาณและ บัญชี และการจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ของกรม

๓.๒ กองเผยแพร่สินค้าไทย มีหน้าที่สำรวจผลิตภัณฑและสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศ เพื่อหาทางส่งเสริมให้มีคุณภาพและตลาดการจำหน่ายที่ยั่งยืน ทั้งในและต่างประเทศ จัดแสดงเผยแพร่สินค้าไทยขึ้นทั้งในและต่างประเทศ และดำเนินการจัดตั้งศูนย์พาณิชย์กรรมขึ้นในต่างจังหวัดและต่างประเทศ แบ่งกลุ่มงานออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ ๓ งาน คือ.—

๓.๒.๑ งานธุรการ มีหน้าที่ปฏิบัติงานสารบรรณ การเงิน พัสดุ และธุรการทั่วไปของกอง

๓.๒.๒ งานเผยแพร่สินค้า มีหน้าที่

- (ก) อำนวยการจัดแสดงสินค้าไทยขึ้นในต่างจังหวัดและต่างประเทศ
- (ข) ดำเนินการออกแบบตกแต่งอาคารสถานที่จัดแสดงสินค้า
- (ค) ดำเนินงานศูนย์พาณิชย์กรรมของกรม

๓.๒.๓ งานสำรวจผลิตภัณฑและวัตถุดิบ มีหน้าที่ศึกษา ค้นคว้าสำรวจรวบรวมตัวอย่างสินค้า และวัตถุดิบที่ผลิตขึ้นในประเทศ เพื่อจัดทำทะเบียนและเอกสารเผยแพร่

๓.๓ กองข่าวสารการค้า มีหน้าที่ในการสืบตลาต และรวบรวมข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า นำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทั่วประเทศ จัดพิมพ์หนังสือเอกสารและรายงานต่าง ๆ ของกระทรวง แบ่งกลุ่มงานออกเป็น ๒ งาน ดังนี้คือ.—

๓.๓.๑ งานสื่อข่าวพาณิชย์ มีหน้าที่สืบตลาตและรวบรวมข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า นำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทั่วประเทศ

๓.๓.๒ งานบรรณสาร มีหน้าที่การปฏิบัติงานบรรณธิการ ในการจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ข่าวพาณิชย์รายวัน รายเดือน และรายปี รวมทั้งรับผิดชอบในการจัดพิมพ์หนังสือเอกสารและรายงานต่าง ๆ ของกระทรวงพาณิชย์ทั้งหมด

๓.๔ กองพัฒนาการพาณิชย์ มีหน้าที่ร่วมมือกับสถาบันทางการค้า มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษา ค้นคว้าขอเท็จจริง อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าขนาดย่อม และการส่งสินค้าออกเพื่อประโยชน์ในการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา และการจัดทำเอกสารคู่มือแนะนำ, การดำเนินการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ผู้ประกอบการขนาดย่อม ผู้ส่งสินค้าออก และข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ให้มีความรู้

ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการให้คำแนะนำแนวทางในการประกอบธุรกิจ การค้าแก่ผู้สอบถาม แบ่งกลุ่มงานออกได้เป็น ๒ งาน คือ.—

๓.๘.๑ งานจัดทำคู่มือแนะนำการค้า มีหน้าที่

(ก) รวมมือกับสถาบันทางการค้า มหาวิทยาลัย และหน่วยราชการ ที่เกี่ยวข้องของศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริง อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบ ธุรกิจการค้าขนาดย่อมและ การส่งออก เพื่อประโยชน์ในการจัดฝึกอบรมประชุมสัมมนา และจัดทำคู่มือแนะนำ

(ข) ให้คำแนะนำแนวทางในการประกอบธุรกิจการค้าแก่ผู้สอบถาม

๓.๘.๒ งานฝึกอบรม มีหน้าที่

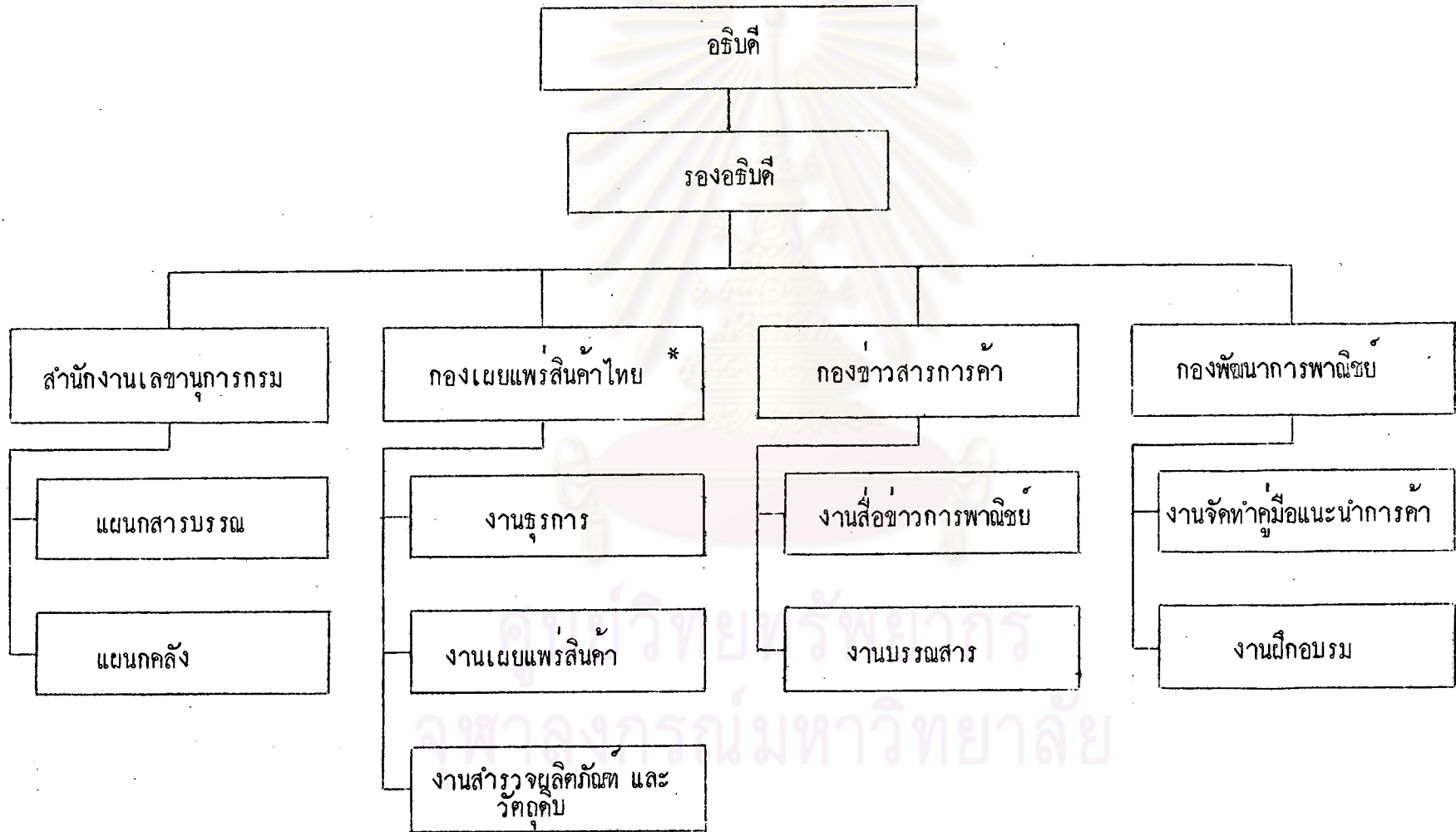
(ก) ดำเนินการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม และผู้ส่งออก ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่

(ข) จัดฝึกอบรมกอนประจำการและระหว่างประจำการข้าราชการ กระทรวงพาณิชย์ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติราชการ ให้มีสมรรถภาพ ที่ดียิ่งขึ้น

(ค) จัดทำเอกสารวิชาการออกเผยแพร่ในการฝึกอบรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ ๔
 แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของกรมพาณิชย์สัมพันธ์

* กองระดับผู้อำนวยการกอง

๔. สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ในต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ที่ปรึกษาการพาณิชย์ ผู้ช่วยทูตการพาณิชย์ และข้าหลวงพาณิชย์ ซึ่งขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทสำคัญในการที่จะขยายและรักษาสถาบันต่างประเทศ ในขณะนี้ประเทศไทยมีสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเพียง ๑๔ แห่ง คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตก ญี่ปุ่น อินเดียนี สหราชอาณาจักร มาเลเซีย คีเนียบ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฮองกง เลบานอน สวิส ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐจีน ซึ่งนับว่ายังไม่เพียงพอ และในปีงบประมาณ ๒๕๑๖ กระทรวงพาณิชย์ได้ขออนุมัติให้มีสำนักงานพาณิชย์เพิ่มขึ้นอีก ๖ แห่ง ในประเทศอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี สาธารณรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐเวียดนาม และสาธารณรัฐเกาหลี นอกจากการจัดตั้งสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเพิ่มขึ้นแล้ว กระทรวงพาณิชย์ยังมีโครงการที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพของผู้แทนพาณิชย์ในต่างประเทศให้สูงขึ้น โดยจะเพิ่มอัตราค่าตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอ หน้าที่ของสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ มีดังต่อไปนี้คือ.-

๔.๑ หน้าที่ส่งเสริมสินค้าออกของประเทศไทย

๔.๑.๑ รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับสินค้าไทยแต่ละอย่างโดยละเอียด เพื่อใช้ในการหาตลาดสินค้านั้น ๆ

๔.๑.๒ รวบรวมรายนามพ่อค้าไทยที่ส่งสินค้าไปขายต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการแนะนำพ่อค้าต่างประเทศให้ติดต่อกัน

๔.๑.๓ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ซื้อสินค้าไทย โดยการติดต่อใหญ่ๆ นั้นได้รับความสะดวกยิ่งขึ้นและให้ได้รับทราบอุปสรรคข้อขัดข้องและหาทางช่วยแก้ไขอุปสรรคเหล่านั้น

๔.๑.๔ ศึกษาลักษณะสินค้าที่ประเทศไทยมี แต่แตกต่างกับสินค้าอย่างเดียวกันของประเทศอื่น เพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงมาตรฐานสินค้าไทยให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพาะความนิยมให้หันมาซื้อสินค้าไทย

๔.๑.๕ โฆษณาหาตลาดแก่สินค้าไทยที่ยังไม่มีผู้ซื้อ หรือมีอยู่บ้างแล้วให้มากยิ่งขึ้น

๔.๑.๖ หาทางช่วยเหลือให้ประเทศไทยมีสินค้าใหม่เกิดขึ้นสำหรับตลาดต่างประเทศโดยศึกษาว่าในเขตประจํามีความต้องการสินค้าชนิดใดบ้างที่แม้แต่จะยังไม่มียูหรือมีอยู่บ้างเพียงเล็กน้อยในประเทศไทย แต่อาศัยจินตนาการและภูมิประเทศของเรา

อาจผลิตและส่งเสริมเป็นสินค้าออกได้ เช่นเดียวกับประเทศอื่น

๔.๑.๗ ศึกษาระเบียบและกฎหมายที่พหุภาคีปฏิบัติในการนำสินค้าเข้าไปจำหน่ายในท้องถิ่น

๔.๑.๘ ศึกษาระเบียบศุลกากรและอื่น ๆ เกี่ยวกับสินค้านำเข้าเพื่อให้ความสะดวกแก่พหุภาคีไทย

๔.๑.๙ ทำการโฆษณาเผยแพร่สินค้าไทยและประเทศไทย

๔.๑.๑๐ ศึกษารายงานความเคลื่อนไหวของตลาดสินค้าที่สำคัญเพื่อทราบสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการค้า

๔.๑.๑๑ ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมสินค้าออกจำบัง

๔.๒ หน้าที่ช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าเข้าของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม กำลังอยู่ในระยะการพัฒนากิจการเศรษฐกิจ มีความจำเป็นของสิ่งซื้อสินค้าวัสดุอุตสาหกรรมและสิ่งอื่น ๆ จากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จึงต้องช่วยเหลือพหุภาคีไทยให้ได้ซื้อสินค้าที่คิดที่สุดในราคาที่เหมาะสม หน้าที่ในส่วนนี้จำแนกได้ดังนี้—

๔.๒.๑ รวบรวมรายชื่อบริษัทพหุภาคีไทยที่สั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศไว้ ณ สำนักงานเพื่อใช้สำหรับแนะนำพหุภาคีต่างประเทศที่ติดต่อด้วย

๔.๒.๒ ศึกษารวบรวมกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำสินค้าเข้าประเทศไทยรวมทั้งอัตราศุลกากร เพื่อใช้ในการแนะนำพหุภาคีต่างประเทศที่ประสงค์ทราบ

๔.๒.๓ ช่วยเหลือพหุภาคีไทยในการสั่งซื้อสินค้าต่างประเทศ และสนับสนุนให้ไปเป็นตัวแทนพหุภาคีต่างประเทศสำหรับสินค้าที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

๔.๒.๔ ช่วยเหลือพหุภาคีไทยในเมื่อได้รับอุปสรรคต่าง ๆ ในการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ

๔.๒.๕ ช่วยเหลือพหุภาคีไทยให้ได้เลือกสินค้าที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพที่แท้จริงของสินค้า ซึ่งรวบรวมได้จากองค์การคุณภาพสินค้าจากสมาคมผู้ขายและจากทางอื่น เพื่อจะได้สั่งซื้อสินค้าที่ทนทาน ประหยัดและเหมาะสมได้ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของประเทศไทยในส่วนรวม

๔.๒.๖ แนะนำพ่อค้าไทยในวิธีการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศให้เป็นไป
ในทางประหยัด สะดวกและรวดเร็ว โดยแนะนำแหล่งที่ควรซื้อ การขนส่ง การประกันภัย และ
การใช้หีบห่อที่เหมาะสมสำหรับบรรจุสินค้า หรือวิธีการซื้อสินค้าจากคนกลางบางจำพวกซึ่งอาจ
ได้ราคาถูกเป็นพิเศษ

๔.๒.๗ ช่วยสืบหลักฐานพหุภาคีต่างประเทศให้แก่พ่อค้าไทย เพื่อช่วยและ
ป้องกันการทุจริตฉ้อโกง เพราะในการค้าต่างประเทศ หลักฐานความสุจริตและสมรรถภาพ
ของพหุภาคีต่างประเทศมีความสำคัญอยู่มาก

๔.๓ หน้าที่อื่น ๆ

๔.๓.๑ แสวงหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่พ่อค้าไทยต้องการ และที่เห็นว่า เป็น
ประโยชน์แก่การค้า และการเศรษฐกิจของประเทศ

๔.๓.๒ รวบรวมสถิติการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในเขตประจำ

๔.๓.๓ ศึกษาสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าทั่ว ๆ ไป เทียบเคียงกับ
สถานการณ์ในประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการไขว่คว้าใหม่หาค่าคล้ายคลึงที่จะเกิดขึ้น

๔.๓.๔ ศึกษานโยบายและแผนการเศรษฐกิจการค้าของประเทศนั้น ตลอดจน
การปฏิบัติในการดำเนินนโยบายและแผนการ เพื่อประโยชน์ในทางไขว่คว้าเทียบเคียงแก้ไขหรือเป็น
ทางบำรุงส่งเสริมสถานการณ์ในประเทศไทย

๔.๓.๕ เสนอความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมการค้าการเศรษฐกิจของประเทศไทย

๔.๓.๖ ช่วยรักษามลประโยชน์ให้พ่อค้าไทยในกรณีพิพาท หรือในกรณีที่พ่อค้า
ไทยไม่ได้รับความยุติธรรม

๔.๓.๗ ศึกษาและรายงานความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อประโยชน์ใน
การประกอบการพิจารณาทางการค้าการเศรษฐกิจของประเทศตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์

๔.๓.๘ ชี้แจง แนะนำ ชักจูง เพื่อการลงทุนในประเทศไทย โดยเป็นตัวแทน
ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

๔.๓.๙ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ซึ่งกระทรวงพาณิชย์มอบหมายให้เป็นพิเศษ

เพื่อได้พิจารณาถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานทั้ง ๔ ดังที่กล่าวมาแล้ว จะ
เห็นได้ว่ากรมการค้าต่างประเทศทำหน้าที่เป็น line authority คือปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับ

การส่งเสริมสินค้าออก การควบคุมการนำเข้าและส่งออก รวมทั้งดำเนินงานเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศเพื่อผลทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นงานทางด้านการบริหารการค้าต่างประเทศโดยตรง ส่วนกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศนั้น หน้าที่เป็น staff authority โดยการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือทางด้านวิชาการและการปฏิบัติในบางส่วน ซึ่งเป็นงานทางด้านการบริหารการค้าต่างประเทศโดยทางอ้อม ถ้าจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็คือ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์เปรียบเสมือนเป็นคณบดีวิชาการ กรมพาณิชย์สัมพันธ์เปรียบเสมือนเป็นผู้เผยแพร่สินค้าของไทย และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเป็นตัวแทนที่อยู่ในต่างประเทศ โดยมีกรมการค้าต่างประเทศเป็นผู้ปฏิบัติการบริหารการค้าต่างประเทศโดยตรง

การแบ่งส่วนราชการของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบัน เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวกับการบริหารการค้าต่างประเทศนั้น เมื่อนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับแบบจำลอง (model) ที่ผู้เขียนได้เสนอแนะไว้ในหน้าแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นในการวิจารณ์ดังนี้คือ—

ฝ่ายวางแผนนโยบายและวางแผน ตามหลักปฏิบัติจริง ๆ ในขณะนี้ กระทรวงพาณิชย์ไม่มีฝ่ายวางแผนนโยบายและวางแผนที่แท้จริงของกระทรวง ๆ เลย ถึงแม้ว่าตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ จะระบุให้ตั้งกองแผนงานและประสานงานการพาณิชย์ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ เป็นต้นมา แต่ในความเป็นจริงกองนี้ยังไม่ได้จัดตั้งเป็นรูปร่างขึ้นมา เนื่องจากยังอยู่ในระหว่างการขออัตรากำลังเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ก.พ. และยังไม่มียุทธศาสตร์ออกมา อย่างไรก็ตามของกองนี้นอกจากการวางแผนและประสานงานแล้ว ควรจะเพิ่มงานทางด้านวางแผนนโยบายการทำสนธิสัญญาทางการค้า และการเจรจาทางการค้าด้วย

ฝ่ายวิชาการ ใต้กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ซึ่งในขณะนี้กำลังปฏิบัติงานทางด้านศึกษาวิจัยและสถิติอยู่แล้ว แต่ควรเปลี่ยนแนวการศึกษาวิจัยให้มุ่งไปในเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการค้าของประเทศเป็นส่วนรวม เช่น ฤดูกาลค้า การตลาดของสินค้าสำคัญ ๆ และระบบภาษีศุลกากรของต่างประเทศ เป็นต้น โดยพยายามให้ใกล้ชิดต่าง ๆ ให้ลึกมากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการใช้ปฏิบัติงานของกรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ควรเพิ่มงานทางด้านฝึกอบรมด้วย เพราะกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์เป็นที่รวมของนัก

วิชาการและข้อมูลอยู่แล้ว ส่วนงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น งานนโยบาย งานสัญญาการค้า และงานทางความสัมพันธ์ก็ควรโอนให้ฝ่ายที่รับผิดชอบโดยตรงเสีย

ฝ่ายการนำเข้าและส่งออก ได้แก่กรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งเป็นปฏิบัติทางการค้า การนำเข้าและส่งออกอยู่แล้ว อาทิเช่น งานควบคุมการส่งออกและนำเข้า งานหนังสือรับรอง การส่งออกและนำเข้า งานขอพิพาททางการค้า งานส่งเสริมสินค้าขาออก งานการระวาง ขนส่ง และงานบริการทางการค้า เป็นต้น นอกเหนือจากงานทางด้านการปฏิบัติแล้วควรมีงาน ด้านวิชาการ เป็นหน้าที่รอง เพื่อการศึกษาปัญหาการนำเข้าและส่งออกเฉพาะ เรื่อง โดยได้รับการ สนับสนุนทางข้อมูลจากฝ่ายวิชาการ ส่วนงานสัญญาการค้าควรรับผิดชอบเฉพาะการทำ สัญญาซื้อขายสินค้ากับต่างประเทศเท่านั้น แต่ไม่ควรเข้าไปรับผิดชอบในงานทำสนธิสัญญาทาง การค้าซึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายนโยบายและวางแผน นอกจากนี้งานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งควร โอนให้กับฝ่ายรับผิดชอบโดยตรงได้แก่ งานเจรจาทางการค้า งานประชุมทางการค้า และงาน วิจัย เป็นต้น ในขณะที่กรมการค้าต่างประเทศมีหน้าที่ทางด้านการปฏิบัติและวิชาการ ก้ำกึ่งกันอยู่ คั้งนั้นจึงควรมีการระบุนหน้าที่ให้ชัดเจนว่างานปฏิบัติเป็นหน้าที่หลัก ส่วนงานวิชาการ เป็นเพียง หน้าที่รองเท่านั้น อีกประการหนึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการประสานงานระหว่างกรมการค้า ต่างประเทศกับหน่วยงานทางด้านการผลิตและสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศยังมีน้อยมาก การแก้ปัญหาในข้อนี้จะทำให้การขยายการค้าของประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และพาณิชย์สัมพันธ์ ได้แก่กรมพาณิชย์สัมพันธ์และสำนักงานพาณิชย์ ในต่างประเทศ ฝ่ายนี้รับผิดชอบในการเผยแพร่ข่าวสาร เผยแพร่สินค้า เสริมสร้างความ สัมพันธ์ทางการค้า และเป็นตัวแทนของกระทรวงพาณิชย์ในการขยายการค้าในต่างประเทศ ทางด้านกรมพาณิชย์สัมพันธ์ในขณะนี้ทำหน้าที่ในงานเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการ เศรษฐกิจ งานแสดงสินค้าไทยในต่างประเทศ และงานเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กับ วงการค้าซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นงานที่ถูกต้องตรงตามหน้าที่อยู่แล้ว แต่มีงานฝึกอบรมซึ่ง ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรโอนไปอยู่กับฝ่ายวิชาการน่าจะ เหมาะสมกว่า นอกจากนี้ควรเพิ่มงาน รับรองคณะผู้แทนการค้าจากต่างประเทศ และงานเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและการปฏิบัติ ไปยังประชาชนโดยรับข้อมูลมาจากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และกรมการค้าต่างประเทศ โดยตรง ส่วนทางด้านสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศนั้นหน้าที่ตามที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

มากมาย แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ สำนักงานนี้มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ชุกชุมมากคือมีเพียง ๓ - ๔ คนเท่านั้น จึงไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ งานส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติอยู่เป็นงานทางคานธุการ เสียเป็นส่วนมาก คือทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศนั้น ๆ ทั้งทางคานสวนราชการและส่วนเอกชน ผู้เขียนมีความเห็นว่าสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศจะมีบทบาทมากขึ้นถ้าหากจะสามารถหาขอมูลในคานการตลาดและการผลิตของประเทศนั้น ๆ ใคอย่างเต็มที่อาทิเช่น รายชื่อผู้นำสินค้าเขาและส่งออก ความสามารถในการผลิต ต้นทุนการผลิต แหล่งวัตถุดิบ และความสามารถในการส่งออกหรือนำเข้าเป็นต้น ซึ่งขอมูลเหล่านี้จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถขยายตลาดการค้าได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากจุดบกพร่องในโครงสร้างของกระทรวงพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ถ้าหากจะหันมาพิจารณาถึงหลักการขององค์การที่ดี (principles of good organization) เป็นลำดับต่อไป ผู้เขียนก็มีความเห็นในการวิจารณ์ถึงหลักการทั้ง ๔ ซึ่งได้แก่การแบ่งงาน (division of labour) สายการสั่งคาน (unity of command) สายการบังคับบัญชา (span of control) และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (delegation of authority and responsibility) ดังนี้ กระทรวงพาณิชย์มีการจัดโครงสร้างขององค์การหรือหน่วยงานในระบบราชการ (bureaucracy) ซึ่งในทางทฤษฎีการจัดโครงสร้างในระบบนี้จะต้องมีหลักการทั้ง ๔ ดังกล่าวอยู่อย่างพร้อมมูล แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ กลับปรากฏว่าในปัจจุบันนี้กระทรวงพาณิชย์มีความสมบูรณ์เพียงในคานสายการสั่งงานและสายการบังคับบัญชาเท่านั้น ส่วนในคานหลักการของการแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นยังมีจุดบกพร่องอยู่เป็นอันมาก กล่าวคือมีการทำงานซ้อนกัน การทำงานไม่ถูกต้องตรงตามหน้าที่ และการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากว่าภาวการณ์คานการ เมืองของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลบ่อย ประกอบกับกลไกทางการบริหารของกระทรวงพาณิชย์ไม่ได้รับความเอาใจใส่เท่าที่ควร สาเหตุเหล่านี้ทำให้นโยบายของกระทรวงพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยคานตัวผู้บริหาร และในเมื่อกลไกทางการบริหารไม่ได้รับการปรับปรุงมาเป็นเวลานาน จึงทำให้การปฏิบัติงานตามเป้าหมายต่าง ๆ ออกนอกคานนอกทางไปบ้างเป็นธรรมดา ยิ่งในเมื่อการคาน

ต่างประเทศได้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้นทุกขณะแต่ระบบการบริหารการต่างประเทศไม่ได้รับความเอาใจใส่ควบแล้ว ก็ยิ่งทำให้การทำงานซ้อนกันและการทำงานไม่ตรงตามหน้าที่มีมากขึ้นตามปริมาณงานที่เพิ่มพูนขึ้น นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ส่วนใหญ่ยังไปรวมอยู่ที่ผู้บริหารชั้นสูง (centralization of authority) ตัวอย่างเช่น การอนุญาตให้สินค้าที่อยู่ใน ขบวนการควบคุมนำเข้าหรือส่งออกไปนอกประเทศ อยู่ในอำนาจอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์ซึ่งอยู่ในระดับสูงจนเกินไป ซึ่งความจริงควรกระจายอำนาจ(decentralize) ให้อยู่ในระดับหัวหน้ากองก็อาจจะเป็นการเพียงพอ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการ จำเป็นแล้วที่กระทรวงพาณิชย์จะต้องปรับปรุงโครงสร้างและกลไกทางการบริหารเพื่อเตรียมตัวรับกับภาวะการต่างประเทศของโลกซึ่งนับวันจะทวีความซับซ้อนและขยายตัวกว้างขวาง มากยิ่งขึ้นทุกขณะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย